

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 26 september 2023 **de heer Veldhuizen** als getuige gehoord.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 12.45 uur.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de volgende getuige van vandaag, de heer Veldhuizen, naar binnen te leiden.

(De heer Veldhuizen wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Veldhuizen. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de eed af te leggen. Ik verzoek u met de eed te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Veldhuizen de eed af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en mag u plaatsnemen.

Nogmaals goedemiddag, meneer Veldhuizen. Ditmaal heet ik u van harte welkom namens de hele enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening.

Ik wil u vragen om tijdens dit verhoor uw microfoon aan te laten staan. Dit verhoor zal worden afgenomen door de heer Slootweg en mijzelf. Voordat we gaan beginnen, wil ik aan u vragen of alles duidelijk is.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De voorzitter:

Als dat het geval is, gaan we beginnen met het verhoor. Meneer Veldhuizen, u bent tussen 2008 en 2019 als ambtenaar van de directie Arbeidsmarkt en Sociaal-Economische Aangelegenheden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid betrokken geweest bij verschillende openbare en vertrouwelijke beleidsonderzoeken over het toeslagenstelsel. In dit verhoor wil de commissie het met u hebben over uw betrokkenheid bij diverse interdepartementale onderzoeken over het toeslagenstelsel en de opvolging van deze onderzoeken door de tijd heen.

U was dus tussen 2008 en 2019 werkzaam bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, specifiek bij die directie Arbeidsmarkt en Sociaal-Economische Aangelegenheden. Wat waren of zijn de voornaamste taken van deze directie?

De heer Veldhuizen:

De directie ASEA is een directie met een economische invalshoek. Daar maken ze analyses en bereiden ze de besluitvorming voor op sociaal-economische thema's. Een van die thema's is het inkomensbeleid, waarvoor de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verantwoordelijk is. Dat was ook mijn taak.

De voorzitter:

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is samen met de ministeries van Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor de beleidsmatige kant van de kinderopvangtoeslag, het kindgebonden budget, de zorgtoeslag en de huurtoeslag. Dit beleid is vastgelegd in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, ook wel de Awir genoemd. Betekent dit dat de bewindspersonen van deze drie ministeries een gelijkwaardige beleidsverantwoordelijkheid hebben voor het toeslagenstelsel?

De heer Veldhuizen:

Nee. Als het gaat om de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen is de staatssecretaris van Financiën de eerste ondertekenaar van de wet. Je zou kunnen zeggen dat de staatssecretaris van Financiën een soort verantwoordelijkheid draagt voor het toeslagenstelsel, samen met de minister van Sociale Zaken, die de tweede ondertekenaar van de wet is. Daarna heb je nog de beleidsverantwoordelijkheid. Die ligt bij de verschillende departementen. Twee toeslagen zitten bij SZW, één bij BZK en één bij VWS.

De **voorzitter**:

Is dan één iemand coördinerend of is dat gelijkwaardig?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat dat tegenwoordig iets beter ingeregeld is. Ik zou niet durven zeggen dat er heel veel coördinatie was als ik kijk naar de eerste jaren van het toeslagenstelsel. Ik denk dat er vanuit SZW wel een soort verantwoordelijkheid werd gevoeld voor het inkomensbeleid en vanuit Financiën wat meer voor het toeslagenstelsel, en dat daar dus wel wat meer het voortouw lag. Tegenwoordig is dat iets meer ingeregeld in een soort opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en een eigenaarmodel; een driehoek. Dat was in de eerste jaren in ieder geval nog niet zo.

De **voorzitter**:

De Dienst Toeslagen werd onderdeel van de Belastingdienst en is sinds zijn oprichting op 1 september 2005 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Awir. Op welke momenten had de directie Arbeidsmarkt en Sociaal-Economische Aangelegenheden te maken met de Dienst Toeslagen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk niet dat wij heel veel direct te maken hadden met de Dienst Toeslagen. We hadden wel met het beleid te maken. Je zou kunnen zeggen dat de directie ASEA betrokken was als er iets veranderde in het beleid, hetzij omdat ze zelf dingen bedachten ten goede van het inkomensbeleid, hetzij omdat een beleidsdirectie iets bedacht had en wij betrokken waren bij de advisering of bij het doorrekenen van de effecten. Maar we hadden geen direct contact met de Dienst Toeslagen.

De **voorzitter**:

Hoe vaak bent u zelf betrokken geweest bij de ambtelijke adviezen en de besluitvorming over het toeslagenstelsel?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat ik tussen 2009 en 2019 wel dicht betrokken geweest ben bij de voorbereiding.

De **voorzitter**:

Kunt u iets meer inkleuren hoe dat eruitziet?

De heer **Veldhuizen**:

De directie ASEA vormt samen met een soortgelijke directie bij EZK en bij

---

Financiën met AZ de vierhoek. Veel van de besluitvorming vindt plaats in de vierhoek. Dat betekent dat wij bijvoorbeeld samen met die directies bij de augustusbesluitvorming, waarbij het kabinet besluitvorming heeft over het koopkrachtbeeld van het komende jaar, voorstellen doen. Maar dat is niet het enige moment waarop we dat doen. Het kan ook zijn dat je bij een formatie iets voorbereidt. Het kan ook zijn dat het kabinet besluit een onderzoek te gaan doen en dat wij betrokkenheid hebben, een secretariaat leveren of iemand voor de werkgroep leveren die betrokken is bij het onderzoek.

De **voorzitter**:

Ik ben er een beetje snel overheen gegaan, dus misschien nog even terug. Je hebt een ministerie en daar werken beleidsambtenaren. Daar hadden jullie een aparte directie. Zou u kunnen vertellen waarom dat een aparte directie is? Wat voor mensen werken daar? Hoe dat er zo'n beetje uit?

De heer **Veldhuizen**:

Zoals ik eerder vertelde, heeft die vooral een economische invalshoek. Dat betekent dat er overwegend economen werken, maar niet uitsluitend. Op alle terreinen die richting besluitvorming gaan, kun je de minister adviseren. Dat doe je natuurlijk samen met andere collega's. Maar goed, u kunt zich voorstellen: er is een directie Kinderopvang en die is gefocust op de kinderopvang en de kinderopvangtoeslag, en er is een directie die zich bezighoudt met het kindgebonden budget. Maar waar komt dat samen? Op het moment dat de politiek daarover besluit, moet je dat wel coördineren binnen een departement. Dat doet dan de directie ASEA.

De **voorzitter**:

Ja, en konden de beleidsambtenaren ook advies geven aan de minister?

De heer **Veldhuizen**:

Dat doe je in onderlinge afstemming.

De **voorzitter**:

En jullie invalshoek is meer economisch.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Heeft u op enig moment signalen ontvangen dat er problemen waren met de uitvoering door de Dienst Toeslagen?

De heer **Veldhuizen**:

Wat bedoelt u precies met "problemen"?

De **voorzitter**:

Nou, de problemen in de uitvoering. We komen daar later ook nog op terug.

De heer **Veldhuizen**:

Toen ik daar in 2008/2009 begon, was natuurlijk duidelijk dat er heel veel problemen waren met de uitvoering van de toeslagen. De invoering van de toeslagen in 2005/2006 was heel rommelig verlopen. Het ibo dat in 2008 is gestart, had ook als reden dat terugkijkend de eerste jaren van het toeslagenstelsel heel rommelig waren verlopen. Dat was een beetje de balans opmakend. Het was dus wel duidelijk dat er problemen waren binnen het toeslagenstelsel.

De **voorzitter**:

Zaten daar ook signalen bij over misbruik en oneigenlijk gebruik van toeslagen?

De heer **Veldhuizen**:

Nee, in ieder geval niet in die eerste jaren.

De **voorzitter**:

Oké. Hoe ging het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om met de signalen die u net benoemde?

De heer **Veldhuizen**:

Ik kan vanuit mijn eigen kant lastig zeggen hoe er breed binnen het pand mee werd omgegaan, denk ik. Ik was medewerker in die periode, dus ik kan alleen over mijn eigen waarneming spreken. Wij waren bijvoorbeeld betrokken bij dat eerste interdepartementaal beleidsonderzoek uit 2009.

De **voorzitter**:

Ja. En wat is dat, een interdepartementaal beleidsonderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Het kabinet stelt een ibo in, met een onafhankelijke voorzitter, een

---

secretariaat en werkgroepleden, vaak ambtelijk, als een bepaald thema uitgediept moet worden. In dit geval was het thema "vereenvoudiging toeslagen", want het beeld was dat een deel van de problematiek met de toeslagen veroorzaakt werd doordat de toeslagen te ingewikkeld waren.

De **voorzitter**:

Weet u ook of er signalen binnenkwamen bij de ministeries van Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken en hoe er daar mee omgegaan werd?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk ...

De **voorzitter**:

U hoeft niet te speculeren.

De heer **Veldhuizen**:

Ik zou het niet weten, nee.

De **voorzitter**:

Werden deze signalen ook nog gedeeld met verantwoordelijke bewindspersonen?

De heer **Veldhuizen**:

Uiteindelijk is de taakopdracht van het ibo vastgesteld door de ministerraad, dus dat was bekend. Ik denk ook dat iedereen die in die periode ook maar een klein beetje het nieuws volgde, begreep dat er heel veel problemen waren met het toeslagenstelsel, al vanaf de eerste jaren.

De **voorzitter**:

Ik geef het woord aan de heer Slootweg.

De heer **Slootweg**:

Goedemiddag, meneer Veldhuizen. U heeft al aangegeven dat u betrokken bent geweest bij de ambtelijke beleidsvoorbereiding van de toeslagen. Dat heeft volgens mij tot vrucht gehad dat er een heel aantal rapporten zijn gekomen. We gaan die eens even rustig met elkaar doornemen.

In oktober 2009, vier jaar na de inwerkingtreding van de Awir en de start van de Dienst Toeslagen, verschijnt het eindrapport van de ambtelijke werkgroep die onderzoek heeft gedaan naar de complexiteit van het

---

toeslagenstelsel. Volgens mij is dat het rapport waarover u het net ook al had: vereenvoudiging toeslagen. Wat was uw rol bij de totstandkoming van dat interdepartementaal beleidsonderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Ik begeleidde degene die vanuit SZW in de werkgroep zat. In een werkgroep zitten meestal de afdelingshoofden of de directeuren. Ik was een eenvoudige medewerker, dus ik begeleidde diegene. Ik deed de voorbereiding voor de inbreng van wat diegene moest inleveren. Vanuit SZW waren we ook betrokken bij de doorrekeningen. Alles wat beleidsmatige impact heeft, dus als er iets wijzigt in het stelsel, heeft ook impact op de portemonnee van huishoudens. Dat werd door ons doorgerekend.

De heer **Slootweg**:

Dus het waren twee taken: aan de ene kant begeleiding en aan de andere kant doorrekening.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Als ik het platsla, was dat uw belangrijkste rol.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

De werkgroep concludeert dat het toeslagenstelsel eenvoudiger moet. Door de behoefte aan maatwerk zijn de regels te ingewikkeld geworden en is de kans op fouten te groot. Daardoor komen burgers in de problemen, bijvoorbeeld door grote terugvorderingen. We praten dan over 2008/2009, als dat geconstateerd is. Dat klopt toch?

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De heer **Slootweg**:

Ook bij de Dienst Toeslagen leiden de toeslagen tot problemen. Per uitgekeerde toeslag krijgt de BelastingTelefoon zeven keer meer klachten dan bij een belastingaangifte. Deze problemen zijn volgens de werkgroep ontstaan door de ingewikkelde wet- en regelgeving die ten grondslag ligt aan

---

het toeslagenstelsel. De werkgroep komt daarom met 23 maatregelen om het toeslagenstelsel eenvoudiger te maken. Wat vond de ambtelijke top van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van deze aanbevelingen?

De heer **Veldhuizen**:

Oeh, dan moet ik wel even heel ver teruggaan in mijn herinnering. Ik denk dat dat ibo-rapport wel positief werd ontvangen, in de zin van: oké, fijn dat er iets ligt, een probleemanalyse; hier moeten we iets mee.

De heer **Slootweg**:

Wat betekent "positief" dan? Is dat over alle 23 maatregelen of is er over een deel van de maatregelen meer enthousiasme dan over ...?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk niet dat het enthousiasme zo gespecificeerd was. Nee, dat zou ik niet ... Het was meer het algemene beeld "fijn dat er nu iets ligt waar we verder mee kunnen".

De heer **Slootweg**:

En hoe was de ontvangst bij de bewindspersonen, bij het ministerie?

De heer **Veldhuizen**:

Dat weet ik niet. Dat kan ik me niet meer herinneren. Dat staat me niet meer bij.

De heer **Slootweg**:

Dat staat u niet meer bij.

De heer **Veldhuizen**:

Nee.

De heer **Slootweg**:

Dus bij de ambtelijke top was er enthousiasme, maar wat men er binnen het ministerie politiek van vond, weet u niet.

De heer **Veldhuizen**:

Wat mij nog ergens bijstaat van die jaren is dat het gepaard ging met perioden waarin kabinetten vielen en missionair of demissionair waren.

De heer **Slootweg**:

2008, 2009 is het einde van het kabinet-Balkenende IV.

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk niet dat het politiek echt gewogen is. Ik ben in mijn voorbereiding nagegaan wat er toen is gebeurd en er is toen geen kabinetsreactie geschreven.

De heer **Slootweg**:

Er is geen kabinetsreactie.

De heer **Veldhuizen**:

Nou ja, omdat er in die periode geen missionair kabinet was dat dat kon oppakken.

De heer **Slootweg**:

Dat was eigenlijk mijn volgende vraag: wat heeft het kabinet-Balkenende IV destijds met de aanbevelingen gedaan?

De heer **Veldhuizen**:

Niets.

De heer **Slootweg**:

Niets, want er is geen kabinetsreactie op dit rapport gekomen.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Oké, dank u wel. Een halfjaar later – dan is het kabinet-Balkenende IV inmiddels demissionair – volgt er een nieuw rapport, in april 2010. Dat heet dan Brede overwegingen toelagen. Er zijn er toen een heleboel geschreven en dit is geloof ik nummer 17 of zo in die reeks.

De heer **Veldhuizen**:

Ja, klopt.

De heer **Slootweg**:

Het kabinet zit door de wereldwijde financiële crisis en economische recessie inmiddels in een bezuinigingsoperatie. De ambtelijke werkgroep heeft niet alleen als taak om voorstellen te doen om het toelagenstelsel simpeler te

---

maken, maar krijgt ook een extra opdracht om 20% te bezuinigen. Kunt u aangeven wat uw rol was bij de totstandkoming van dat rapport?

De heer **Veldhuizen**:

Eigenlijk een soortgelijke rol: de ondersteuning van degene die in de werkgroep zelf zat. Bij deze heroverweging was er ook een rekengroep. Daar was ik bij betrokken, ook om weer doorrekeningen te maken of dat te begeleiden.

De heer **Slootweg**:

Dus het was weer aan de ene kant begeleiding, min of meer inhoudelijk, van wat er moest komen ...

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

... en aan de andere kant betrokkenheid bij een rekengroep om te kijken of die taakstelling van 20% er inderdaad uit zou komen bij de voorgestelde maatregelen.

De heer **Veldhuizen**:

Nee, het zag niet zozeer op de uitvoeringskosten, maar meer op wat het betekent voor de inkomenseffecten. De taakopdracht was niet om te bezuinigen op de uitkeringslasten van toeslagen. Dat was deels ook belegd bij andere heroverwegingen, om het eenvoudig te maken. Het ging vooral om vereenvoudiging van het stelsel. Als je die vereenvoudiging hebt bereikt, heb je ook lagere uitvoeringskosten.

De heer **Slootweg**:

Oké, dus het was er eigenlijk heel erg op gericht om de uitvoeringskosten naar beneden te brengen en iets minder aan de inkomens te komen.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Net als in het interdepartementale beleidsonderzoek van 2009 wordt geconcludeerd dat het toeslagenstelsel eenvoudiger moet. De werkgroep concludeert dat bezuinigingen alleen mogelijk zijn bij een vergaande wijziging van het toeslagenstelsel. De werkgroep ziet hiervoor drie varianten:

---

de vier afzonderlijke toeslagen samenvoegen tot één brede en sterk vereenvoudigde regeling, de toeslagen afschaffen of de groep van toelagengerechtigden beperken door een vermogenstoets in te voeren. Wat vond de ambtelijke top van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van deze aanbevelingen?

De heer **Veldhuizen**:

Volgens mij hebben ze daar niet apart overwegingen over gehad. Als ik puur terugkijk naar hoe wij vanuit de directie ASEA naar deze maatregelen keken, kan ik zeggen dat wij niet heel enthousiast waren.

De heer **Slootweg**:

Niet enthousiast. Maar wat de ambtelijke top vond, dat ...

De heer **Veldhuizen**:

Nee.

De heer **Slootweg**:

Dus waar er bij het ibo, waarbij het over vereenvoudiging ging, enthousiasme was bij de top, was er op dit punt ...

De heer **Veldhuizen**:

Op dat moment kwamen er natuurlijk heel veel verschillende rapporten tegelijkertijd uit, over de volle breedte. Om eerlijk te zijn: ik weet niet of dit nog ergens in een bestuursraad is besproken. Dat zou ik niet weten. Maar ik weet wel dat wij er vanuit de directie ASEA niet heel enthousiast over waren.

De heer **Slootweg**:

Wat is "enthousiast" eigenlijk, in ambtelijke termen?

De heer **Veldhuizen**:

Geen voorstander.

De heer **Slootweg**:

Geen voorstander dus.

De heer **Veldhuizen**:

Als je puur kijkt naar de maatregelen ... Van het feit dat de verschillende toeslagen op één hoop werden gegooid, terwijl de kinderopvangtoeslag een heel ander doel heeft dan bijvoorbeeld de huurtoeslag of het kindgebonden budget, waren wij sowieso niet zo'n voorstander. Stel dat je de

---

kinderopvangtoeslag zo vereenvoudigt dat je niet meer kijkt naar de werkelijke kosten of naar de werkelijke uurprijs. Dan krijgt iedereen eigenlijk een vast bedrag, of je nou gebruikmaakt van kinderopvang of niet. Dat betekent eigenlijk dat mensen die nu afhankelijk zijn van kinderopvang en dus hoge kosten maken, daar maar een heel klein deel van vergoed zouden krijgen. Daar waren wij geen voorstander van.

De heer **Slootweg**:

Geen voorstander, oké. Weet u zich nog te herinneren hoe deze aanbevelingen politiek werden ontvangen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk niet dat daar heel veel politieke aandacht voor was.

De heer **Slootweg**:

Geen politieke aandacht, voor zover u zich herinnert.

De heer **Veldhuizen**:

Niet voor zover ik me kan herinneren, nee.

De heer **Slootweg**:

Nee. Dan komt de vervolgvraag. Het kabinet-Rutte I is op dat moment aangetreden. Wat heeft het kabinet-Rutte I destijds met deze aanbevelingen gedaan?

De heer **Veldhuizen**:

Ik kan me niet herinneren dat deze aanbevelingen ergens besproken zijn.

De heer **Slootweg**:

Ook geen kabinetsreactie?

De heer **Veldhuizen**:

Nee.

De heer **Slootweg**:

Dan neemt mevrouw Belhaj, de voorzitter, het verhoor nu weer over.

De **voorzitter**:

Ja, ik wil toch nog even bij het laatste blijven. Wat u weet, weet u natuurlijk, maar optie 1 is inderdaad in 2013 verder uitgewerkt, in de huishoudentoeslag, maar is uiteindelijk niet doorgegaan.

Dan komen we bij een volgend moment. In juni 2013 – het kabinet-Rutte II regeert inmiddels – volgt een nieuw onderzoeksrapport over het toeslagenstelsel van de Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, ook wel bekend als de commissie-Van Dijkhuizen. Deze commissie kreeg van het kabinet-Rutte I de opdracht om met voorstellen voor belastinghervorming te komen, waaronder voorstellen om het toeslagenstelsel eenvoudiger en fraudebestendiger te maken. Wat was uw rol bij de totstandkoming van het rapport van deze commissie?

De heer **Veldhuizen**:

Ik zat in het secretariaat van deze commissie. Samen met nog twee, nee, excuus, drie andere secretariaatsleden vormden wij het secretariaat.

De **voorzitter**:

Wat betekent dat? Wat doe je dan?

De heer **Veldhuizen**:

Dat wij het rapport schreven, dat wij de stukken voorbereidden en ook heel veel organisatorische dingen deden voor de leden van de commissie. De ambtelijke ondersteuning dus, zou je kunnen zeggen.

De **voorzitter**:

In haar eindrapport constateert de commissie dat het toeslagenstelsel mensen met lage inkomens steeds beter bereikt, maar ook verschillende kinderziektes heeft. Om de toeslagen te vereenvoudigen en te stroomlijnen stelt de commissie voor om de zorgtoeslag, de huurtoeslag en het kindgebonden budget samen te voegen in een huishoudentoeslag. De kinderopvangtoeslag valt buiten dit voorstel, omdat die een ander doel heeft, namelijk het bevorderen van arbeidsparticipatie. Weet u nog wat de ambtelijke top van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vond van deze conclusies en aanbevelingen?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, het was zelfs nog iets specifiek, denk ik. Over de kinderopvangtoeslag werd geadviseerd om te onderzoeken of die direct kon worden overgemaakt aan kinderopvanginstellingen. Ik denk dat de ambtelijke top ... Ik probeer even terug te gaan. Ik zat in het secretariaat en we hadden een heel mooi rapport opgeleverd. In mijn beleving werd dat enthousiast ontvangen. Volgens mij heb ik een paar presentaties gegeven. Ik denk dat ze het een mooi rapport vonden. Het was in ieder geval doortimmerd. Het was een visie

---

op het hele belastingstelsel en toeslagenstelsel. Het leverde concrete beleidsvarianten op waar, volgens mij, de politiek ook weer iets mee kon.

De **voorzitter**:

En dat enthousiasme, zoals u dat noemt, of dat "positief ontvangen" – misschien is dat een betere formulering – was dus omdat men zag dat het mogelijke oplossingen kon bieden voor de problemen die er lagen. Of waren er nog andere redenen waarom men dacht: goh, met deze conclusies en aanbevelingen zouden we aan de slag kunnen gaan?

De heer **Veldhuizen**:

Als het puur gaat om de huishoudentoeslag: dat was één onderdeel van het hele rapport. Wij kregen toen te maken met de extra bezuinigingsronde. Als ik het me goed herinner, hebben we het rapport in mei opgeleverd. In februari, of ergens in het voorjaar, had het kabinet al besloten dat het extra zou gaan bezuinigen op inkomensondersteuning.

De **voorzitter**:

Even kijken, dat was het jaar ...

De heer **Veldhuizen**:

2013.

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Veldhuizen**:

In denk in februari of maart, in die periode. Vanuit de directie ASEA zagen wij mogelijkheden om die bezuiniging via de huishoudentoeslag niet bij de laagste inkomens te laten neerslaan, dus daar zagen wij kansen in om op een goede manier, op een sociale manier, toch extra bezuinigingen door te voeren.

De **voorzitter**:

Dus het was een combinatie van het oplossen van de kinderziektes en de bezuinigingen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik weet niet zeker of het ... Nee, dan wordt er iets te veel aan de huishoudentoeslag opgehangen. Laat ik gewoon even puur kijken naar het advies van de commissie-Van Dijkhuizen wat betreft de huishoudentoeslag.

De insteek was: we maken een activerend belastingstelsel. Er zijn verschillende problemen met het toeslagenstelsel, zoals de terugvorderingen; misschien komen we daar nog verder op. Daar gaat de hele huishoudentoeslag eigenlijk niet op in. Een huishoudentoeslag doet eigenlijk niets aan de hele systematiek van het achteraf controleren of een voorschot wel klopt. Een tweede probleem is de marginale druk. Als jij meerdere toeslagen hebt, dan kan de marginale druk van die toeslagen, omdat ze inkomensafhankelijk zijn, ontzettend hoog oplopen. Een huishoudentoeslag had als voordeel dat je iedereen dezelfde marginale druk gaf. Stel je hebt kindgebonden budget, zorgtoeslag en huurtoeslag. Je marginale druk kan vanuit de toeslagen dan oplopen tot wel 40% of nog hoger. Dan zou de marginale druk voor die huishoudens ...

De **voorzitter**:

Voordat u verdergaat: ik denk niet dat iedereen weet wat marginale druk is, dus zou u dat kunnen uitleggen?

De heer **Veldhuizen**:

De marginale druk is het deel van een euro inkomensstijging dat je weer kwijtraakt door extra belastingen of door toeslagen die je weer kwijtraakt omdat die inkomensafhankelijk zijn. De optelsom daarvan is de marginale druk. Stel je verdient €1 meer, maar je moet daar weer €0,80 van inleveren. Dan is de marginale druk 80%.

De **voorzitter**:

En dat is dus niet positief: hoe lager die is, hoe beter die is. Of kan je dat zo niet zeggen?

De heer **Veldhuizen**:

Je zou kunnen zeggen dat een hoge marginale druk een teken is van een heel sociaal stelsel, namelijk: hoge inkomensondersteuning voor lage inkomens. Maar dat kan je niet aan iedereen geven. Op een gegeven moment moet je dat afbouwen. Het heeft dus voordelen en nadelen.

De **voorzitter**:

U heeft nu een paar dingen aangegeven. We gingen een beetje snel. Waren er nog andere dingen uit het rapport waarvan u dacht "dat is de moeite waard om te vermelden" of "bijzonder dat die dingen erin stonden"?

De heer **Veldhuizen**:

Poeh. Ik vond het wel een mooi rapport, eigenlijk. Ik zat in het secretariaat,

---

dus ik was eigenlijk best tevreden over dat rapport. De huishoudentoeslag, zoals ik al zei, lost niet alle problemen op, maar loste op dat moment wel één probleem op. Bij SZW waren we niet een heel groot voorstander van nieuwe bezuinigingen. Maar goed, dat was een politiek besluit. Als er dan toch extra bezuinigd moest worden, probeerden we dat op een dusdanige manier te doen dat de onderkant ontzien werd. Dat kon met de huishoudentoeslag. Dan kon je bezuinigen zonder de onderkant te raken en je kon het ook presenteren als een hervorming.

De **voorzitter**:

Waren er nog andere dingen uit het rapport?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, wat ik net zei over de kinderopvangtoeslag. Die is ... Voor de rest waren er ontzettend veel dingen, maar die zijn wat minder relevant voor toeslagen, denk ik.

De **voorzitter**:

Weet u hoe de Dienst Toeslagen over deze conclusies en aanbevelingen dacht?

De heer **Veldhuizen**:

In mei kwam het rapport uit. Op dat moment zijn we ook meteen de bezuinigingen gaan vormgeven. Er moest 750 miljoen bezuinigd worden. We zijn in gesprek gegaan met de Belastingdienst. Dan heb je niet direct contact met de Dienst Toeslagen, maar meer met een stafdirectie die daar nog voor zit. Die is een soort begeleider van het proces, zou je kunnen zeggen. Die gaven op dat moment aan dat de huishoudentoeslag uitvoerbaar was. Er waren wel elementen waar ze volgens mij minder enthousiast over waren, maar op zich waren er op dat moment niet heel veel negatieve signalen.

De **voorzitter**:

Weet u ook wat de bewindspersonen van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid daarvan vonden?

De heer **Veldhuizen**:

De heer Asscher was wel enthousiast over de elementen die ik net noemde, namelijk: je kan bezuinigen, je kan het presteren als een hervorming, je ontziet de laagste inkomens en voor mensen met een hele hoge marginale druk wordt de prikkel om te werken wat groter.

De **voorzitter**:

Dus het had wel zijn aandacht.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Want het was ook in een tijd dat er heel veel bezuinigd moest worden. Was dit nou een belangrijk onderwerp?

De heer **Veldhuizen**:

De vraag hoe we die 6 miljard extra bezuinigingen op een sociale manier konden invullen, was wel een belangrijk onderwerp.

De **voorzitter**:

Dus als iets heel belangrijk is, dan wordt het ook wel met de minister besproken?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, zeker.

De **voorzitter**:

Weet u ook nog wat het kabinet-Rutte I destijds met deze aanbevelingen heeft gedaan?

De heer **Veldhuizen**:

Nou, in de zomer is ertoe besloten.

De **voorzitter**:

Sorry, ik zei "Rutte I". Ik bedoelde Rutte II.

De heer **Veldhuizen**:

II, inderdaad. In de zomer van 2013 is daar dus toe besloten. In de augustusbesluitvorming heb ik, samen met een groep collega's, een beslisnotitie gemaakt. Die heeft in de politieke vierhoek voorgelegen en volgens mij ook in coalitieoverleg. Daartoe is vervolgens besloten.

De **voorzitter**:

U weet niet waarom ze dat besloten hebben?

De heer **Veldhuizen**:

Hoe bedoelt u uw vraag precies? Volgens mij vanwege de elementen die ik net noemde. Daar was eigenlijk heel weinig weerwoord op. De Belastingdienst gaf op dat moment aan dat het uitvoerbaar was. Ik denk dat ze bij Financiën blij waren met een invulling vanuit SZW die uitvoerbaar was, die geld opleverde en waar steun voor was binnen het kabinet. Ik denk dat het dus een optelsom was.

De **voorzitter**:

Want er was nog wel een reactie van minister Asscher en staatssecretaris Wiebes van Financiën dat een huishoudentoeslag voor 2015 vanwege allerlei juridische consequenties niet haalbaar was. Ik citeer: "Toevoeging van de huishoudentoeslag in de huidige vorm aan het huidige pakket van werkzaamheden van de Belastingdienst leidt tot een onverantwoorde stijging van de continuïteitsrisico's ten aanzien van de belastingheffing en toeslagen." Het onderzoek naar andere opties om het toeslagenstelsel te hervormen gaat wel door, staat er verder.

De heer **Veldhuizen**:

Dat is later in de tijd. U vroeg naar 2013. In de zomer van 2013 was daar veel enthousiasme voor. Daarna is er een projectgroep opgericht om dat verder uit te werken, samen met de Belastingdienst. Ergens in het voorjaar van 2014 kwamen er ook vanuit de Belastingdienst steeds meer negatieve signalen. De eerste gedachte was dat die huishoudentoeslag toch behoorlijk charmant was, want dan kan je alles bij elkaar voegen. Maar in de praktijk heb je bijvoorbeeld te maken met allerlei socialezekerheidsverdragen, waardoor je toch weer delen moet exporteren en je toch weer onderscheid moet maken tussen de verschillende componenten die daarin zitten. De optelsom daarvan was voor de Belastingdienst dusdanig dat ze zeiden: zo wordt het voor ons niet meer uitvoerbaar. Die inzichten zijn in de loop van de tijd gekomen en die konden we die zomer nog niet overzien.

De **voorzitter**:

Maar hadden jullie daar in de ondersteuning wel rekening mee gehouden bij het schrijven en het presenteren van het rapport, of waren dat echt nieuwe inzichten die je niet eerder kon weten?

De heer **Veldhuizen**:

Dat is een goede vraag. Ik denk dat de slag van rapport naar besluitvorming heel kort was en dat we op dat moment nog niet alles konden overzien. In mei was het rapport gepresenteerd met het advies en in juli, augustus was

---

er al een wat verder uitgewerkt voorstel. De conclusie over welke consequenties het zou hebben voor de export konden we op dat moment nog niet overzien. Misschien waren we daar wel geland als we meer tijd hadden gehad, maar die tijd werd ons toen niet gegund. Er moest namelijk besloten worden en invulling gegeven worden aan de bezuinigingen.

De **voorzitter**:

Zou u uw microfoon een stukje naar boven willen ... Of ja ...

De heer **Veldhuizen**:

Zo?

De **voorzitter**:

Precies, heel fijn.

Het kabinet-Rutte II start in november 2014 een onderzoek naar mogelijkheden om de kinderopvang voortaan direct te financieren, via de kinderopvangorganisaties. Hiermee beoogt het kabinet naast eenvoud en zekerheid voor ouders ook de complexiteit van het stelsel te beperken en het stelsel minder gevoelig te maken voor fouten en fraude. Een ambtelijke projectgroep levert in september 2016 zijn eindrapport op, getiteld Heroriëntatie programma directe financiering kinderopvang. Bent u betrokken geweest bij deze projectgroep?

De heer **Veldhuizen**:

Dan slaat u, denk ik, nog wel wat stappen over. Maar ja, ik had wel betrokkenheid in de ...

De **voorzitter**:

Welke stappen slaan we over?

De heer **Veldhuizen**:

In 2014 is besloten tot verdere uitwerking, in twee sporen. De bezuiniging van 2013, het doel van de huishoudentoeslag, kon op een andere manier ingevuld worden, maar de hervorming niet. De politieke afspraak om ook het toeslagenstelsel te hervormen bleef staan. In de zomer van 2014 zijn er twee sporen afgesproken: de uitwerking van de directe financiering en een apart traject om het aantal toeslagen te verminderen. Dat is voor de rest een ambtelijk rapport gebleven, dat in 2015 is opgeleverd. Dit zag dus al op alle toeslagen behalve de kinderopvangtoeslag. Toen heeft staatssecretaris Wiebes een rondje gemaakt met een pakket met een lastenverlichting van 5

miljard. Zijn vraag was: is er nog steun voor verdere maatregelen in het toeslagenstelsel? Die politieke steun was er op dat moment niet, behalve voor de uitwerking van de directe financiering kinderopvang. Die uitwerking is toen verder opgepakt. Eind 2014 werd ik afdelingshoofd, dus toen was ik er niet als medewerker bij betrokken. Wel waren er medewerkers op mijn afdeling betrokken bij het project directe financiering.

De **voorzitter**:

Fijn dat u ons nog even een stapje terug meeneemt, inderdaad. Dat rapport lag er en daarvan werd gezegd: we zien toch nog wel wat beperkingen. Laat ik het zo formuleren. Vervolgens wordt er dan een knip gemaakt: in plaats van hervorming én bezuinigingen gaat men dat los van elkaar zien.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

U gaf ook aan dat u betrokken was bij deze ambtelijke projectgroep, maar ditmaal in een andere rol.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat was dan uw rol?

De heer **Veldhuizen**:

Ik had een medewerker in de projectgroep zitten en er was één keer in de zoveel tijd een directeurenoverleg waarin we in ieder geval betrokken bleven bij de ontwikkelingen bij de directe financiering. Dat in algemene zin. En als er iets besloten werd, waren we wel iets dichter betrokken.

De **voorzitter**:

Kunt u dat iets meer uitleggen? Is dat dan adviseren? Is het weer meeschrijven? Is het dingen uitzoeken? Wat moet ik me daarbij voorstellen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat er bij de uitwerking van de directe financiering wel wat hobbels waren gedurende het traject. Ik denk weleens dat er voor iedere ambtenaar met ideeën vijf ambtenaren zijn om hem daar weer van af te helpen. Daar had zeker ook het project directe financiering wel echt last van. Er waren dus

---

heel veel mensen die iedere keer bedenkingen en overwegingen inbrachten. Er waren ook een aantal adviesgremia, die ook wel behoorlijk kritisch waren over nut en noodzaak van de directe financiering. Uiteindelijk lag er in 2017, dus een paar jaar later, wel een degelijk rapport, een degelijke uitwerking. Maar daar zaten dus wel hobbels tussen.

De **voorzitter**:

Ja. Ik ga toch vragen of u mij een beetje wilt helpen ...

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

... om iets beter te begrijpen wat u zonet beschreef. Voor u is het heel vanzelfsprekend als mensen het over nut en noodzaak hebben. U gaf aan dat er altijd weer vijf redenen zijn om iets niet te willen. Wat voor soort kritiek moet ik me daarbij voorstellen, of wat voor twijfels, reflecties of dilemma's?

De heer **Veldhuizen**:

Vanuit SZW was er bijvoorbeeld een behoorlijke discussie met de Belastingdienst over de uitvoeringskosten. Dat is er één.

De **voorzitter**:

Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Veldhuizen**:

Op het moment dat je de kinderopvangtoeslag weghaalt bij de Belastingdienst en neerzet bij DUO, betekent dat lagere uitvoeringskosten bij de Belastingdienst. Nou, er was een hele discussie, een hoogoplopende discussie ook, met de Belastingdienst over welk bedrag de Belastingdienst dan zou moeten inleveren, dat dus naar DUO zou kunnen.

De **voorzitter**:

Ah, omdat zij die uitvoering regelden. Daar krijg je dus geld voor als Belastingdienst.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

En op het moment dat je besluit om het ergens anders neer te leggen ...

De heer **Veldhuizen**:

Ja, dat was een van de hobbels in het hele traject.

De **voorzitter**:

Maar waarom was dat zo? Op het moment dat je die werkzaamheden niet meer uitvoert, maakt dat toch niet uit?

De heer **Veldhuizen**:

Zeker, maar het gaat om de hoogte van het bedrag. Vanuit de directie Kinderopvang was de gedachte: als we de optelsom maken van wat we ieder jaar hebben aangeleverd als kosten besteed aan kinderopvangtoeslag, is dat het bedrag dat we weg mogen halen. Daar werd binnen de Belastingdienst heel anders naar gekeken. Over de precieze ins en outs zijn volgens mij ook wel rapporten geschreven, en in ieder geval veel ambtelijke analyses, maar dit was een van de hobbels. Er is ook een heroriëntatie geweest gedurende het proces, omdat er ook een negatief BIT-advies was. U moet me even helpen met de afkorting BIT ...

De **voorzitter**:

Ja, even uitleggen.

De heer **Veldhuizen**:

Dat is het Bureau ... De precieze afkorting weet u misschien beter.

De **voorzitter**:

Wat doen ze?

De heer **Veldhuizen**:

Dat was een bureau dat ingeschakeld was om de grotere ICT-trajecten van de overheid te volgen. Dat BIT was ook negatief, onder andere vanwege nut en noodzaak. Daarbij zat de overweging dus ook een beetje op het beleidsmatige terrein en niet zozeer alleen op de vraag of het ICT-project wel voldoende draaide. Ook was er een negatief advies van de Raad van State, ook over nut en noodzaak. Dat waren dus wel allerlei hobbels waar het project directe financiering overheen moest om uiteindelijk een goed wetsvoorstel neer te kunnen leggen.

De **voorzitter**:

Ik kom inderdaad ook niet op die afkorting, maar dat komt zo wel. Maar u had het over nut en noodzaak met betrekking tot ICT. Kunt u dat iets meer toelichten?

De heer **Veldhuizen**:

Ik ben geen ICT-expert, dus dat ...

De **voorzitter**:

Nee, oké.

De heer **Veldhuizen**:

Vanuit mijn perspectief was er wel wat verwondering. Ik zag een behoorlijk probleem met het toeslagenstelsel, met ontzettend veel terugvorderingen. Iedereen kan zelf wel bedenken dat een terugvordering van €10.000 of meer gewoon betekent dat mensen financieel in de problemen komen. Dat geldt niet voor het gros van de mensen met kinderopvangtoeslag, maar de groep die er problemen mee heeft, is wel dusdanig groot dat dat op zichzelf al een reden is om het toeslagenstelsel aan te passen. En toch waren er ook wel voldoende mensen die dat niet zagen of het anders hebben gewogen in de loop van de tijd, en die toch zeiden: zijn nut en noodzaak wel voldoende helder?

De **voorzitter**:

Ja, en die nut en noodzaak werden niet afgewogen naar de burgers, die dus mogelijk in de problemen kwamen.

De heer **Veldhuizen**:

Uiteindelijk is het de politiek die die afweging maakt.

De **voorzitter**:

Zeker, ja.

De heer **Veldhuizen**:

Er zijn heel veel ambtenaren die gewoon iedere keer de vraag stellen of nut en noodzaak wel voldoende zijn. En dan is het weer aan, in dit geval, de directie Kinderopvang om dat te onderbouwen en om verder een overtuigend verhaal neer te zetten. In mijn beleving is dat ook wel gebeurd.

De **voorzitter**:

Weet u nog wat het advies van de Raad van State was over nut en noodzaak?

De heer **Veldhuizen**:

Volgens mij was dat ook "nadere onderbouwing", maar dat durf ik niet goed te zeggen, want ik kan me dat niet meer voor de geest halen.

De **voorzitter**:

Maar die onderbouwing was ... Soms kan een onderbouwing met alle goede intenties te veel twijfels oproepen.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Als u terugkijkt, vond u de onderbouwing dan afdoende van datgene wat mogelijk was om op dat moment ...

De heer **Veldhuizen**:

Ik vond het meer dan afdoende, maar dat vond ik al in 2014 en nog wel eerder, denk ik.

De **voorzitter**:

Kunt u nog één keertje zeggen waarom u dat afdoende vond en waarom het nuttig was?

De heer **Veldhuizen**:

Het toeslagenstelsel op zichzelf heeft meerdere problemen, maar specifiek bij de kinderopvangtoeslag is het bedrag dat mensen krijgen ten opzichte van het inkomen dusdanig groot ... Als je net het minimumloon verdient, kan je zomaar €30.000 aan kinderopvangtoeslag krijgen. Als daar iets fout gaat of als dat op een of andere manier op nihil wordt gesteld door de Dienst Toeslagen, duw je zo'n huishouden dusdanig in de problemen dat ik dat niet verantwoord vond. Ik vind het nog steeds gek dat mensen dat wel verantwoord vonden. Het komt doordat mensen soms van tevoren hun inkomen niet goed kunnen inschatten. Ik denk dat niemand dat van tevoren heel goed kan, maar je kunt het zeker niet als je een wisselend inkomen hebt. Mensen zijn soms ook heel laks als het gaat om het doorgeven van wijzigingen in de kinderopvangtoeslag. Soms zijn ze ook onwetend of niet voldoende onderlegd om te voldoen aan alle verplichtingen die zo'n toeslag met zich meebrengt.

De **voorzitter**:

Inderdaad, volgens de projectgroep zijn de problemen met de kinderopvangtoeslag vooral het gevolg van de voorschotsystematiek, zoals u ook beschreef. De definitieve toeslag wordt pas na afloop vastgesteld. Gecombineerd met de complexe regelgeving leidt dit ertoe dat de regeling lastig uit te voeren is voor de Dienst Toeslagen en dat zij voor een deel van

---

de ouders tot nadelige effecten leidt. Hoewel er allerlei risico's zijn bij een stelselwijziging is directe financiering van de kinderopvang volgens de projectgroep te rechtvaardigen. Dat herkent u, als het goed is.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker, ja.

De **voorzitter**:

Weet u nog wat de ambtelijke top van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vond van de conclusies van de projectgroep?

De heer **Veldhuizen**:

Die werden onderschreven.

De **voorzitter**:

Oké, en onderschrijven betekent dan ...

De heer **Veldhuizen**:

Er lag een positief advies van de werkgroep, en volgens mij werd dat ook door de top van SZW ondersteund: we moeten door met het wetsvoorstel.

De **voorzitter**:

Ja. Weet u nog wat uw collega's van de directie Kinderopvang ervan vonden?

De heer **Veldhuizen**:

Die zaten ook in die projectgroep, dus die waren volgens mij groot voorstander van de directe financiering.

De **voorzitter**:

En weet u nog wat de bewindspersoon van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Asscher, ervan vond?

De heer **Veldhuizen**:

Ook.

De **voorzitter**:

Ook positief.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Oké.

De heer **Veldhuizen**:

Maar – en dan moet ik even teruggaan – uiteindelijk heeft hij het wetsvoorstel niet ingediend, omdat het kabinet weer was gevallen. En omdat er ook weer een negatief advies lag van de Raad van State heeft hij het overgelaten aan een volgend kabinet.

De **voorzitter**:

Even kijken ... Dan moet ik altijd even bedenken in welke tijd we zitten.

De heer **Veldhuizen**:

2017 is dat.

De **voorzitter**:

Ja. Weet u hoe er binnen de Dienst Toeslagen over deze aanbevelingen werd gedacht? En ik wilde zeggen "Rutte II is niet gevallen", maar dat was die uiteindelijk vijf jaar durende coalitie.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Geeft niet.

De heer **Veldhuizen**:

Ik weet dat er bij de Belastingdienst niet alleen positief werd gekeken naar het voorstel, omdat er nog steeds discussie was over de uitvoeringskosten. Ik weet niet hoe er binnen de Dienst Toeslagen over werd gedacht. De Belastingdienst heeft ook niet altijd één geluid. Er zijn vaak wisselende geluiden binnen zo'n organisatie.

De **voorzitter**:

En dat was hier ook aan de hand?

De heer **Veldhuizen**:

Dat durf ik niet te zeggen. In algemene zin ...

De **voorzitter**:

U hoeft niet te speculeren.

De heer **Veldhuizen**:

In algemene zin is het verhaal vanuit Toeslagen geweest: waarom hebben we die toeslagen altijd moeten uitvoeren? Nu lag er een voorstel, een concreet voorstel – het was niet het eerste voorstel, maar het was wel weer een concreet voorstel – om de toeslagen weg te halen, en toch was de Belastingdienst als geheel in zijn advisering niet positief over het voorstel.

De **voorzitter**:

Dat was dus niet inhoudelijk maar financieel ingegeven, geeft u aan.

De heer **Veldhuizen**:

Daar kan ik alleen maar over speculeren, maar dat vermoed ik wel.

De **voorzitter**:

Welke opvolging heeft het kabinet aan de conclusies van de projectgroep directe financiering kinderopvang gegeven?

De heer **Veldhuizen**:

Op dat moment dus geen. Toen kwam er een nieuw kabinet met ook niet een heel harde afspraak in het coalitieakkoord. Het was meer van: er wordt gewerkt aan een voorstel voor directe financiering en laten we kijken hoe dat zich verder ontwikkelt. Dus er lag niet een heel harde afspraak om directe financiering in te voeren.

De **voorzitter**:

Het was in 2018 onder staatssecretaris Van Ark van SZW dat die plannen inderdaad niet doorgingen. Weet u waarom dat was?

De heer **Veldhuizen**:

Er lag een positief advies vanuit SZW om het te doen. Wat wij terugkregen, is dat zij daarvoor geen steun had bij de VVD-fractie. Eigenlijk vanaf 2014, tijdens de hele discussie, heeft er nooit een heel harde afspraak gelegen. Er was altijd een gedachte, een vermoeden of vrees vanuit de VVD-fractie – zo kregen wij dat teruggekoppeld – dat dit een stap richting de staatscrèches was. In 2017, bij de formatie, werd dat ambtelijk ook weer begeleid door iemand vanuit SZW. Die gaf ook al aan: dit staat nu in het coalitieakkoord, maar let op, er was wel heel veel discussie over of dit wel nodig is en of we deze maatregel wel moeten nemen. Op zich was het ergens geen heel grote verrassing dat de VVD de steun voor de directe financiering terugtrok.

De **voorzitter**:

Helder. Ik geef het woord aan de heer Slootweg.

De heer **Slootweg**:

Dank u wel. Ik zit nog even te denken. Er is een hele sterke en duidelijke opgave om te kijken of je iets kunt doen aan de toeslagen, met name de kinderopvangtoeslag, vanwege het effect op inkomen.

De heer **Veldhuizen**:

Eigenlijk wel breder voor het hele toeslagenstelsel. Ik merk dat u heel veel aandacht heeft voor de kinderopvangtoeslag. Dat is, denk ik, ook terecht, maar ook bij de andere toeslagen zorgde de hele voorschotproblematiek voor heel grote problemen.

De heer **Slootweg**:

Dan is in ieder geval in eerste instantie gepoogd om tot een oplossing te komen, met de huishoudentoeslag. U zei dat er geen steun was. Wat ik nog niet helemaal duidelijk kreeg, is of u teruggekoppeld heeft gekregen waarom die politieke steun er niet was. Of ging het echt om de juridische beperkingen die gevonden werden, zoals de export, waardoor die niet is doorgegaan?

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Er lag uiteindelijk een negatieve uitvoeringstoets van de Belastingdienst.

De heer **Slootweg**:

Een negatieve uitvoeringstoets.

De heer **Veldhuizen**:

Daarom ging de huishoudentoeslag niet door.

De heer **Slootweg**:

Oké. En bij de directe financiering lag die in die zin deels bij de Belastingdienst, vanwege de uitvoeringskosten?

De heer **Veldhuizen**:

Nou, in die tijd was er bij SZW het beleven dat de Belastingdienst geen groot voorstander was van de directe financiering. In maart, dus een maand voordat het besluit werd genomen, lag er opeens een ander voorstel vanuit de Belastingdienst: let op, wij kunnen het aantal terugvorderingen ook wel beperken door aanpassingen binnen het toeslagenstelsel. Met dat voorstel

---

hebben ze toen de bewindspersonen van Financiën er ook wel van overtuigd dat er alternatieven waren die minder ... Veranderingen brengen altijd risico's met zich mee. Dit is een heel grote verandering. Daarmee hebben ze de bewindspersonen overtuigd om dat in te brengen.

De heer **Slootweg**:

Wat voor aanpassingen waren dat? Weet u dat nog?

De heer **Veldhuizen**:

Volgens mij was dat een aanpassing in de uitvoering. Bij de kinderopvang was er een voorstel om met een app te gaan werken, zodat ouders makkelijker hun wijzigingen konden doorgeven. Het voorstel hing vooral op het idee om in de toekomst alleen nog maar 90% van de toeslagen uit te keren, zodat gemiddeld genomen de kans dat je na afloop van het jaar nog wat terugkreeg van de Belastingdienst groter was dan de kans dat je nog wat moest nabetalen.

De heer **Slootweg**:

Zijn die aanpassingen, die app en die 90%, ook doorgevoerd?

De heer **Veldhuizen**:

De maatregel van 90% is niet doorgevoerd. Daar waren we vanuit SZW ook ontzettend negatief over, want als toeslagen ervoor bedoeld zijn om maandelijks rond te kunnen komen, terwijl er vervolgens maar 90% wordt uitgekeerd, betekent dat volgens mij per definitie dat je als huishouden niet rondkomt.

De heer **Slootweg**:

Maar dan vervalt toch de argumentatie om te zeggen: we kunnen beter dat doen? Of is dat te simpel gedacht?

De heer **Veldhuizen**:

Dat is wat ik net heb proberen te zeggen. Voor iedere ambtenaar met een idee zijn er misschien wel vijf die hem daarvan af proberen te helpen. Als je als politicus niet wilt of niet durft, is er altijd wel een reden of een argumentatie om iets niet te besluiten. Ik vond 'm niet heel sluitend, maar goed, de politiek besluit, en daar hebben wij het mee te doen.

De heer **Slootweg**:

U zegt ook "niet durft".

De heer **Veldhuizen**:

Nou kijk, iedere grote wijziging brengt altijd risico's met zich mee. Dus ga er maar aanstaan als minister als je zegt: ik ga een stelselwijziging doorvoeren. Want bij het minste of geringste in de uitvoering sta jij in de Kamer dat uit te leggen. Er zijn altijd risico's aan een grote stelselwijziging. Ik snap dat op zich ook wel.

De heer **Slootweg**:

Dan blijft het probleem wel, hè.

De heer **Veldhuizen**:

Dan blijft het probleem bestaan, ja.

De heer **Slootweg**:

Goed. In oktober 2019 – u bent dan inmiddels werkzaam voor de directie Algemene Fiscale Politiek van het ministerie van Financiën – volgt er weer een nieuw onderzoeksrapport over het toeslagenstelsel, het ibo toeslagendeelonderzoek 1, Eenvoud of maatwerk: uitruilen binnen het bestaande toeslagenstelsel. Ik heb het hier, volgens mij. Aanleiding voor dit onderzoek is het toegenomen politieke en maatschappelijke bewustzijn over het doenvermogen van burgers. Dat is volgens mij een gevolg van een WRR-rapport. Het is breder, begrijp ik uit uw geknik.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

De ambtelijke werkgroep onderzoekt verbeteringen binnen en buiten het toeslagenstelsel, met als doel om de burger te ondersteunen in de kosten voor zorg, huur, kinderen en kinderopvang, zonder nadelige neveneffecten zoals terugvorderingen, nabetalingen, niet-gebruik en risico's op problematische schulden. Wat was uw rol bij de totstandkoming van dit rapport?

De heer **Veldhuizen**:

Ik was vooral betrokken bij de taakopdracht. Die taakopdracht begon vanaf februari 2018. Dus nog voordat het besluit werd genomen om directe financiering niet in te voeren, werd eraan gewerkt. Vanuit SZW waren we in eerste instantie niet heel positief over dit ibo. We zagen het als een manier om de hele directe financiering misschien wel op de lange baan te schuiven, want "we doen eerst nog een keertje onderzoek". Uiteindelijk was dat besluit

---

genomen, in april 2018. Toen dachten wij: het is ook wel een manier om toch nog een keer de hele problematiek neer te zetten in een rapport, in de hoop dat de politiek er ook iets mee gaat doen. We hadden zelf niet het idee dat het heel veel nieuwe varianten zou opleveren ten opzichte van wat er al lag. In de taakopdracht hebben we vooral heel grote discussies met VWS gevoerd over de mate waarin de zorgtoeslag meegenomen zou worden in het onderzoek.

De heer **Slootweg**:

Dus u bent vooral betrokken bij de taakopdracht, om te kijken of de juiste dingen min of meer onderzocht worden.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

En voorafgaand was er een flinke discussie met het ministerie van Volksgezondheid over de zorgtoeslag.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De heer **Slootweg**:

Kunt u de commissie een beetje meenemen in wat die discussie dan was?

De heer **Veldhuizen**:

In 2012, in het coalitieakkoord, was afgesproken om de zorgtoeslag af te schaffen en een inkomensafhankelijke zorgpremie in te voeren. Dat duurde een week, denk ik, en toen heeft het kabinet ervan afgezien. In de jaren daarna is er eigenlijk nooit meer een heel goed gesprek over de zorgtoeslag mogelijk geweest. In de eerste jaren was het vooral: we moeten rust houden op het hele dossier. In 2018 was de analyse vanuit ambtelijk VWS dat het huidige zorgstelsel eigenlijk al niet voldeed aan de Solvency II-richtlijn.

De heer **Slootweg**:

Kunt u dat een beetje uitleggen? Wat is Solvency II?

De heer **Veldhuizen**:

Dat is de mate waarin particuliere verzekeraars worden gefinancierd door publiek geld, en wat ze zelf ophalen met hun premie. Als je daarmee naar Brussel gaat omdat je een stelselwijziging wilt ... Stel dat je de zorgtoeslag

---

aanpast of wilt afschaffen, dan is de meest logische variant dat je gaat werken met een inkomensafhankelijke premie. Als je de nominale premie, die voor iedereen hetzelfde is, en de inkomensafhankelijke ondersteuning bij elkaar optelt, heb je eigenlijk de facto al een inkomensafhankelijke premie. Maar ze wilden eigenlijk niet naar de structuur van de financiering van de zorg kijken, dus dat wilden ze buiten het ibo houden. Daar hebben we, zeker in het voorjaar van 2018, heel lang over gediscussieerd, tot in de ministerraad aan toe. Uiteindelijk is daar een formulering uit gekomen dat we toch de bestaande financieringssystematiek als gegeven beschouwden.

Vervolgens is dat ibo van start gegaan. Toen was ik plaatsvervangend werkgroep lid. Er was iemand anders die in de werkgroep zat, maar als die niet zou kunnen, zou ik inspringen. Dat was mijn rol. Ik dacht dus: dat is voor mij afgerond. Maar het was voor de rest niet heel ...

De heer **Slootweg**:

Is het daarmee op de achtergrond gekomen?

De heer **Veldhuizen**:

Dat weet ik eigenlijk niet. Ik denk het niet eigenlijk. Bij het meedenken was ik wel betrokken, maar ik zat niet zelf in de werkgroep.

De heer **Slootweg**:

De werkgroep concludeert dat het toeslagenstelsel voor een grote groep huishoudens niet altijd goed werkt. Net als in 2009 benadrukt de werkgroep dat de problemen van het toeslagenstelsel de keerzijdes zijn van eerder gemaakte keuzes voor datzelfde toeslagenstelsel. De werkgroep pleit opnieuw voor maatregelen die het toeslagenstelsel eenvoudiger maken en burgers meer zekerheid bieden. Weet u nog wat de ambtelijke top van het ministerie van SZW van deze aanbevelingen vond?

De heer **Veldhuizen**:

Nee, ik was inmiddels overgestapt naar Financiën. Dan moet ik weer even teruggaan naar die periode. In algemene zin was mijn idee bij deze uitkomst, die, denk ik, ook breder gedeeld werd: dit weten we allemaal al. Eigenlijk is de hele probleemanalyse van het toeslagenstelsel al vanaf 2009 bekend. Ik denk dat er sinds 2013 of 2014 ook niks meer is toegevoegd aan de oplossing. We kunnen dat nog een keer netjes opschrijven en uitschrijven en nog een keer presenteren, maar daar zat niet heel veel nieuws in.

De heer **Slootweg**:

Nee. Het klinkt een beetje als vermoed.

De heer **Veldhuizen**:

Ik vind het heel onbevredigend.

De heer **Slootweg**:

Onbevredigend. Dat is heel mooi, ja: onbevredigend.

De heer **Veldhuizen**:

Ja, en dat is nog mild geformuleerd.

De heer **Slootweg**:

U werkt dan inderdaad bij het ministerie van Financiën. U neemt waar dat dit de gevoelens zijn bij de ambtelijke top van SZW. Hoe waren die binnen het ministerie van Financiën?

De heer **Veldhuizen**:

Inmiddels stond een deel van de Belastingdienst en Toeslagen al in brand door de hele toeslagenaffaire. Ik denk dat daar toen ook wel het gevoel was: we moeten iets; het moet echt anders.

De heer **Slootweg**:

Dus daar was het gevoel van urgentie groter geworden in de loop van de tijd.

De heer **Veldhuizen**:

Ja, ik denk het wel.

De heer **Slootweg**:

Dat was iets minder ten aanzien van de uitvoeringskosten, maar meer ten aanzien van de urgentie van de oplossing.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De heer **Slootweg**:

Oké. U staat er dan inderdaad wat verder van af, maar hoe was de reactie van de bewindspersonen van SZW op dat rapport? Weet u dat nog? Daar kunt u niks over zeggen.

De heer **Veldhuizen**:

Nee, ik was daar niet direct bij betrokken. Ik was in die periode echt al bij Financiën aan het werk. Dan weet je dat niet.

De heer **Slootweg**:

Nee, precies. Had de staatssecretaris van Financiën een opvatting over dat rapport? Weet u dat nog?

De heer **Veldhuizen**:

Dat staat mij niet bij, nee.

De heer **Slootweg**:

Dat staat u niet bij. De opbrengst van dat rapport was dus eigenlijk dat het ministerie van Financiën, de ambtelijke top daar, de urgentie veel meer voelde om daarmee aan de slag te gaan.

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Dat denk ik, ja.

De heer **Slootweg**:

In januari 2020 presenteert de ambtelijke werkgroep een vervolgrapport, het ibo toeslagen deelonderzoek 2, met daarin alternatieven voor het toeslagenstelsel. De werkgroep benadrukt dat het gaat om een hoofdrichting en dat nader onderzoek en politieke keuzes nodig zijn. De werkgroep komt met zes opties voor beleidspakketten en geeft aan dat elke verandering een prijs heeft, zoals minder geld voor huishoudens of hogere uitgaven voor de overheid. Het is aan de politiek om te besluiten welke prijs men bereid is te betalen om de huidige problemen met het toeslagenstelsel te voorkomen. Bent u betrokken geweest bij dat vervolgonderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Dat was toch hetzelfde ibo waarbij ik niet in de werkgroep zat?

De heer **Slootweg**:

Nee.

De heer **Veldhuizen**:

Inmiddels zat ik daar ook niet meer in als vervangend lid. Ik kan me nog wel herinneren dat ik in een klankbord bij Financiën heb gezeten, maar ik was daar echt heel marginaal bij betrokken.

De heer **Slootweg**:

De taakopdracht was dezelfde als bij dat eerste, dus daar ...

De heer **Veldhuizen**:

Dat was dezelfde taakopdracht. Dus in de taakopdracht was al bepaald dat er twee rapporten moesten komen.

De heer **Slootweg**:

Weet u hoe de ontvangst van dat vervolgrapport was bij het ministerie van Financiën?

De heer **Veldhuizen**:

Er werd inmiddels al wel gewerkt aan een nieuw rapport, want de Kamer ...

De heer **Slootweg**:

Een vervolg op dit vervolg?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, want de Kamer had in december 2019, dus een maand voordat deel 2 uitkwam, een motie ingediend omdat ze niet wilde wachten op dat nieuwe rapport. Dat was de motie-Bruins/Van Weyenberg om opties uit te werken waarmee het toeslagenstelsel zou verdwijnen. Binnen Financiën waren we inmiddels aan een nieuw rapport bezig. Daar was ik dus wel iets dichter bij betrokken. Dat had als titel Alternatieven voor het toeslagenstelsel. Dat werd in december 2020 uitgebracht. Sommige opties zijn daarin iets verder uitgewerkt. Die zijn iets meer gericht op het afschaffen van het toeslagenstelsel op zichzelf, maar daar stonden eigenlijk nog steeds dezelfde varianten in.

De heer **Slootweg**:

Dus wat hierin zat, werd wat verder uitgewerkt in het vervolgrapport op dit vervolgrapport.

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Een van de varianten die daarin bijvoorbeeld wat verder was uitgewerkt en die al heel lang op de achtergrond speelde, was dit. Stel dat je huishoudens meer zekerheid wil bieden, dan moet je niet in de actualiteit werken maar werken met een vastgesteld inkomen. Dat betekent dus dat je niet vooraf een inschatting moet maken van het inkomen, maar dat je het inkomen neemt dat de Belastingdienst op basis van de inkomstenbelasting van een eerder jaar al heeft vastgesteld. Als je dat zou doen, dan heeft dat

---

consequenties, want stel dat iemand in dat jaar zijn baan verliest en in de bijstand terechtkomt, dan heeft hij wel een vangnet nodig. Die hele systematiek is in dat laatste rapport nog wat verder uitgewerkt, maar die stond eigenlijk ook al in dat tweede deelrapport.

De heer **Slootweg**:

Embryonaal was dit eigenlijk al daarin beschreven.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Daar was dus een zeker enthousiasme voor en de urgentie was groot. Weet u nog wat de staatssecretaris van dit rapport vond? Of was op dat moment alle focus op dat nieuwe vervolgrapport komen te liggen?

De heer **Veldhuizen**:

De algemene focus was: we moeten iets met het toeslagenstelsel, maar wat?

De heer **Slootweg**:

Maar wat?

De heer **Veldhuizen**:

Vooraf dat laatste.

De heer **Slootweg**:

Terwijl u daar al tien jaar mee bezig was.

De heer **Veldhuizen**:

En dan mist u ook nog "Bouwstenen voor een beter belastingstelsel". Ik ging in 2019 naar Financiën toe om het project Bouwstenen voor een beter belastingstelsel te doen.

De heer **Slootweg**:

Dat is dan weer dit rapport, hè. Ik heb in ieder geval één exemplaar hier.

De heer **Veldhuizen**:

O, nou. Kijk!

De heer **Slootweg**:

Ja, ja, ja, wij doen ons huiswerk.

De heer **Veldhuizen**:

Ook met dat rapport ben ik heel content, maar ik werd eigenlijk naar Financiën gehaald om dat hele project te begeleiden, te leiden. Daar staan zes pagina's vol over toeslagen, ook bedoeld als advies aan een volgend kabinet in de zin van: doe iets met toeslagen.

De heer **Slootweg**:

Aan een volgend kabinet weer.

De heer **Veldhuizen**:

Nou, het mag ook een bestaand kabinet zijn, wie dan ook, maar daar is eigenlijk niet echt opvolging aan gegeven.

De heer **Slootweg**:

Nee. Weet u nog wat Rutte II met beide ibo-rapporten over eenvoud of maatwerk heeft gedaan?

De heer **Veldhuizen**:

De constatering dat daar niks mee is gedaan.

De heer **Slootweg**:

Daar is niets mee gedaan. Eigenlijk is de focus komen te liggen op een vervolgrapport, dat weer geleid heeft tot het rapport Bouwstenen voor een beter belastingstelsel, wat een advies was voor een komend kabinet.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Vat ik het zo goed samen?

De heer **Veldhuizen**:

Dat zijn allemaal adviezen aan een volgend kabinet, in de hoop – het zijn best grote wijzigingen – dat daar bij een formatie een besluit over wordt genomen.

De heer **Slootweg**:

Kunt u misschien, tot slot, voordat het verhoor door mevrouw Belhaj wordt

---

voortgezet, nog even iets duidelijk maken? Het lijkt erop dat iedere keer ongeveer hetzelfde wordt doorgegeven aan een volgend kabinet. Waar zitten nou – hoe zal ik het zeggen? – de wrijfpunten waarom het niet, hè ... Iedereen ziet dat er iets moet gebeuren met het belastingstelsel. Op steeds meer ministeries en onderdelen van ministeries wordt het duidelijk dat daar wat mee moet gebeuren en toch blijft het steken.

De heer **Veldhuizen**:

Ik vind dat heel ingewikkeld. Ik weet het eigenlijk niet zo goed. Wat niet meehelpt, is dat ambtelijk de problemen worden benadrukt. Als je iets aan het toeslagenstelsel wil doen, moet je ten minste beginnen met de kinderopvangtoeslag en de zorgtoeslag, maar dat heeft ook weer gevolgen. Het ministerie van VWS is daar, zacht gezegd, geen voorstander van. Dus als er in de formatie een vraag wordt gesteld, worden altijd ook de nadelen beschreven. Laat ik het zo formuleren. Iedere grote wijziging heeft uiteindelijk ook risico's voor de uitvoering, want er gaat altijd iets mis in die eerste jaren. En als je een ander stelsel neerzet, heeft dat ook inkomenseffecten. Ik ben behoorlijk lange tijd heel dicht betrokken geweest bij het inkomensbeleid, bij alle jaarlijkse koopkrachtplaatjes. Ik merkte wel dat er een soort aversie is tegen grote inkomenseffecten. Het is makkelijk gezegd dat je het hele toeslagenstelsel wil afschaffen, maar concrete maatregelen doen ook pijn. Die moet je ook kunnen en durven verdedigen. Mijn constatering is dat dat heel lastig is.

De heer **Slootweg**:

Dus voor elke verandering is er eigenlijk wel een tegenargument. Er zijn grote politieke risico's omdat dat betekent dat de uitvoering op een andere wijze moet. En ten slotte, omdat het toeslagenstelsel zo raakt aan het inkomen van grote groepen mensen, is er eigenlijk ook een groot risico voor wat dat betekent voor de inkomens van mensen.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De heer **Slootweg**:

Dan gaat mevrouw Belhaj nu door met het stellen van vragen.

De **voorzitter**:

Naast al deze openbare rapporten bent u betrokken geweest bij een vertrouwelijk onderzoek naar toeslagen. In mei 2011 geeft de ministerraad opdracht voor een onderzoek naar misbruik en oneigenlijk gebruik van

---

toeslagen. De ambtelijke werkgroep moet daarnaast maatregelen ontwikkelen die de kans op misbruik, oneigenlijk gebruik en fouten bij toeslagen verminderen. De werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van de ministeries die betrokken zijn bij het toeslagenstelsel, zoals Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken. Daarnaast sloten de Dienst Toeslagen en het ministerie van Algemene Zaken aan. Wat was uw rol bij de totstandkoming van dit onderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Ik was cosecretaris van de werkgroep.

De **voorzitter**:

U weet al dat ik ga vragen ...

De heer **Veldhuizen**:

Wat is dat? Ik heb het eigenlijk nooit precies begrepen, maar er was gekozen voor een bepaalde constructie. Zo'n onderzoek bestaat uit een werkgroep – dat zijn leden die worden aangedragen door de verschillende departementen – een onafhankelijk voorzitter en een secretariaat. In dit geval was er gekozen voor een secretaris en twee cosecretarissen. Er was een secretaris vanuit de IRF, de Inspectie der Rijksfinanciën, en er waren twee cosecretarissen: één vanuit de Belastingdienst en één vanuit SZW.

De **voorzitter**:

Was daarover nagedacht? Was er bewust voor gekozen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat de gedachte was: we willen iemand van SZW hebben, omdat we dan ook meer betrokkenheid van SZW hebben.

De **voorzitter**:

Ja. U heeft uitgelegd wat uw functie was. Wat was uw rol bij de totstandkoming van dit onderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Het nibo werd gestart naar aanleiding van een two-pager van de staatssecretaris van Financiën. Ik kijk even wat de precieze datum daarvan is. Dat is 11 maart 2011 geweest. Je zou kunnen zeggen dat die two-pager in de ministerraad een soort discussiestuk was. Daarin stond: ik krijg heel veel meldingen over fraude bij de gastouderopvang en ik wil eigenlijk weer een nieuwe werkgroep oprichten om te kijken wat er allemaal in de vorige

---

onderzoeken is gedaan en om specifiek te kijken naar maatregelen die misbruik en oneigenlijk gebruik tegen kunnen gaan.

De **voorzitter**:

Had dat nog een relatie met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, op dat moment de heer Kamp? Of had de heer Weekers dit gewoon zelfstandig bedacht?

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Sorry, om specifiek te zijn: dit was een idee vanuit staatssecretaris Weekers.

De **voorzitter**:

Staatssecretaris Weekers.

De heer **Veldhuizen**:

Hij had al eerder in de fiscale agenda aangekondigd dat hij hiernaar wilde kijken. Hij had ook de two-pager ingebracht. Wij waren eigenlijk minder enthousiast over het onderwerp en hebben dat ook aan minister Kamp meegegeven. Dat heeft hij ook ingebracht. Dus ik denk niet dat ... Uiteindelijk is hij akkoord gegaan met dat onderzoek, maar hij is zeker geen dragende kracht geweest achter de totstandkoming ervan.

De **voorzitter**:

Dus u zegt: Kamp wilde het niet, maar Weekers wilde het wel.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Er was geen relatie met een eerdere verkenning, die van een maand eerder, van minister Kamp? Dat was de Verkenning fraudeaanpak SZW.

De heer **Veldhuizen**:

In die two-pager niet. Er werd ook niet aan gerefereerd. Dit was echt: er zijn 200 meldingen bij de FIOD binnengekomen en ik wil nu iets aan het toelagenstelsel doen om dat tegen te gaan.

De **voorzitter**:

Bij de FIOD?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, bij de FIOD.

De **voorzitter**:

Was dat niet bijzonder dat het bij de FIOD ...? Dat weet u niet. Oké.

De heer **Veldhuizen**:

Zo werd het gepresenteerd.

De **voorzitter**:

Het was een brede werkgroep. Was het ook bijzonder dat het ministerie van Algemene Zaken onderdeel ervan was?

De heer **Veldhuizen**:

Nee, eigenlijk niet. Bij een ibo wordt wel gezocht naar een brede vertegenwoordiging van departementen. Dus het was niet heel gek dat AZ ook in die werkgroep zat. Dat gebeurt vaker.

De **voorzitter**:

Als Algemene Zaken daarbij is, wat is dan de reden daarvoor?

De heer **Veldhuizen**:

Uiteindelijk ben je bij een ibo op zoek naar een brede werkgroep. AZ zat hier volgens mij niet bij vanuit een bepaalde rol. In mijn beleving was de raadsadviseur zelf ook niet altijd aanwezig, maar liet hij het meestal aan een medewerker over. Het had niet een speciale betekenis, dat het prioriteit had of iets dergelijks.

De **voorzitter**:

We hebben meerdere rapporten gehad. Nogmaals, bij een ibo gaat het verschillende ministeries aan en worden mensen bij elkaar gebracht om gezamenlijk dat onderzoek te doen.

De heer **Veldhuizen**:

Ja. En in principe zit er wel een hele strikte scheiding tussen de politiek en de mensen die aan het rapport werken. Dat is een van de spelregels van een ibo: geen politieke sturing. Dus het is niet zo dat de aanwezigheid van iemand in een werkgroep betekent dat die bewindspersoon dus ook direct stuurt via zo'n persoon in de uitkomsten van een onderzoek. Dat mag niet. Dat is ambtelijk niet gebruikelijk. Laat ik het maar zo zeggen.

De **voorzitter**:

Moet die dan altijd zelfstandig ontstaan? Als Weekers een two-pager schrijft waaruit dan vervolgens zo'n breder onderzoek volgt, hoe werkt dat dan? Ik noem het maar even een breder onderzoek in plaats van een ibo. Of zit de onafhankelijkheid in het moment dat je begint aan je opdracht, dat er dan geen politieke bemoeienis is?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, de politiek is betrokken bij de totstandkoming van een taakopdracht. Op 11 maart lag de two-pager er. Er was veel tegenstand bij de andere departementen, dus bij SZW, bij VWS en bij BZK. Toen is het later nog een keer teruggekomen, ook met een concrete taakopdracht.

De **voorzitter**:

Waarom was er zo veel bezwaar tegen dit voorstel?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat het gevoel was: er ligt al een aantal rapporten om iets aan het toeslagenstelsel te doen; waarom zouden wij hier nog een keer aanvullend iets mee doen? Concreet: bij SZW was er ook wel wat vrees dat er weer een nieuw rapport met mogelijke bezuinigingen op allerlei toeslagen zou komen of dat we het stelsel weer zouden moeten omgooien. De gedachte was: we gaan ook weer kijken wat er bij de heroverweging allemaal aan voorstellen lag. Zoals ik al eerder zei: we waren niet heel enthousiast over wat daar voorlag. En dan gaan we dat nog een keer opwarmen en indienen.

De **voorzitter**:

Wacht eens even. U beschreef eerder dat er ook bij het ministerie van Sociale Zaken eerst wel veel draagvlak was.

De heer **Veldhuizen**:

Wel voor het toeslagenstelsel op zichzelf. Maar de insteek van de heroverweging was hier nog op uitvoeringskosten. In eerste instantie was de insteek van dit non-ibo – zo heet dat dan – ook om uitvoeringskosten te beperken. Dus maak een toeslag nou zodanig eenvoudig dat je ook eigenlijk geen toezicht meer nodig hebt en lagere uitvoeringskosten kan bereiken. Van dat idee werden wij bij SZW niet heel enthousiast.

De **voorzitter**:

Ah. Dus in plaats van dat het alleen ging over het verminderen van de kans

---

op misbruik, oneigenlijk gebruik en fouten bij de toeslagen, zat er eigenlijk achter: een heroverweging betekent eigenlijk gewoon bezuinigingen. Toch?

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Oké. Dat was op dat moment dus een andere situatie. Dan ga je niet kijken naar de vraag: hoe kunnen we dat beleidsmatig anders aanpakken? Maar dan denkt een ministerie: ho, nu komen we terecht in de bezuinigingshoek. Ik zeg het even heel simpel, maar is dit een beetje waar het op neerkomt?

De heer **Veldhuizen**:

Ja, dat was niet heel ondenkbeeldig, want in die jaren is er veel bezuinigd op de kinderopvangtoeslag.

De **voorzitter**:

Ja. En de heer Weekers wilde dit dan graag doen, omdat ...

De heer **Veldhuizen**:

Omdat hij heel veel signalen had gekregen dat er een grote problematiek lag. Dit was nog wel voor de hele Bulgarenfraude, dus voordat het volgens mij echt heel politiek, heel gevoelig werd. Dit was eigenlijk nog een hele fase daarvoor. Hier laat ik het even bij.

De **voorzitter**:

Dus het was niet alleen gewoon een onderzoekje. Het was van het ministerie van Financiën, dat ook dacht: dan willen we meteen kijken waar we kunnen bezuinigen.

De heer **Veldhuizen**:

Zo werd het beleefd. Het stond niet expliciet in de taakopdracht, maar dat was wel onze beleving bij SZW.

De **voorzitter**:

Dat is helder. We gingen er een beetje snel overheen. Dan heb je dus een ibo. Dat is dus dat onderzoek tussen verschillende departementen. Maar dan heb je dus ook een non-ibo.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat maakte dat iets "non" is?

De heer **Veldhuizen**:

Bij de taakopdracht was eigenlijk al vastgelegd dat dit onderzoek niet gepubliceerd zou worden. Dat was vanuit de gedachte: stel dat er misschien nog fraude wordt opgespoord of dat de mogelijkheden tot fraude worden beschreven, dan wil je dat niet in de openbaarheid gooien. Want dat zijn toezichtvertrouwelijke gegevens. Dat was de gedachte vooraf.

De **voorzitter**:

Daar ga ik zo meteen nog even op door. Ik ben vergeten één vraag te stellen. We hebben het gehad over hoe het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dacht over het nieuwe rapport, dat geschreven moest worden om maatregelen te ontwikkelen om misbruik, oneigenlijk gebruik en fouten bij toeslagen te verminderen. Weet u ook nog hoe andere ministeries daarover dachten?

De heer **Veldhuizen**:

Die waren het met ons eens. Ik denk dat ze dan naar ons keken, omdat wij het grootste toeslagdepartement waren, om dat ook in te brengen. Maar wij hebben in die tijd bijvoorbeeld wel adviezen met elkaar uitgewisseld en wij wisten dat andere departementen ook niet positief waren.

De **voorzitter**:

Waarom waren die niet positief?

De heer **Veldhuizen**:

Vanuit dezelfde gedachte. Je zou toeslagen ontzettend moeten vereenvoudigen om te kunnen bezuinigen op de uitvoeringskosten. Dat was de gedachte. Dat departementen op dat moment tegen waren, moet volgens mij niet gezien worden als tegenstand om iets te doen aan het toeslagenstelsel. Dat was meer vanuit de specifieke taakopdracht en de invalshoek. Er lagen gewoon al een ibo en een heroverweging. Laten we in eerste instantie daarnaar kijken en niet nu weer een nieuw onderzoek gaan opzetten.

De **voorzitter**:

Om het te begrijpen: die ministeries waren dan bang dat er nog meer op de uitvoering bezuinigd zou kunnen gaan worden.

De heer **Veldhuizen**:

Maar op de uitvoering ... Ik weet niet of dat nou heel veel gevolgen voor de uitvoering op zichzelf had. Om op de uitvoering te kunnen bezuinigen moet je uiteindelijk het beleid ontzettend versimpelen.

De **voorzitter**:

Dat klinkt als iets moois, toch, die versimpeling?

De heer **Veldhuizen**:

Ik haalde net het voorbeeld aan van de kinderopvangtoeslag. Als je de kinderopvangtoeslag niet meer baseert op daadwerkelijke kosten maar iedereen gewoon hetzelfde bedrag gaat geven als je kinderen hebt, dan wordt kinderopvang onbetaalbaar voor grote groepen mensen. Dus "we gaan de uitvoering vereenvoudigen" klinkt heel sympathiek, maar uiteindelijk denk ik niet dat dat een goed voorstel is.

De **voorzitter**:

Weet u ook nog hoe de Dienst Toeslagen dacht over dit onderzoek?

De heer **Veldhuizen**:

Het is niet helemaal speculatie, maar ik denk dat zij bij voorbaat wel dachten dat dit een manier was om de problemen waar zij tegenaan liepen, op de agenda te zetten van de politiek.

De **voorzitter**:

Welke problemen waren dat?

De heer **Veldhuizen**:

Zij zagen grote problemen als het gaat om kwetsbaarheden voor fraude en oneigenlijk gebruik van toeslagen.

De **voorzitter**:

Het eindrapport van de werkgroep heeft de vorm van een interdepartementaal beleidsonderzoek, een zogenaamd ibo. Daar hebben we het net over gehad. Maar dit onderzoek wordt niet, zoals gebruikelijk bij dergelijke onderzoeken, aan de Tweede Kamer aangeboden, maar enkel aan het kabinet. Het rapport krijgt de naam Non-ibo misbruik en oneigenlijk gebruik toeslagen. Weet u waarom voor deze bijzondere status is gekozen? U probeerde daar net al iets over te vertellen, maar ik ga de vraag toch nog een keer stellen. Waarom is er voor deze bijzondere status gekozen?

De heer **Veldhuizen**:

Aan de voorkant is daar al voor gekozen. Er is niet pas aan de achterkant gezegd dat het een non-ibo was. Aan de voorkant is daar al voor gekozen. Normaal gesproken publiceert je de taakopdrachten van een ibo voordat je eraan begint. Bij dit onderzoek is dat niet gedaan vanuit de gedachte dat er misschien toezichtsvertrouwelijke informatie in het onderzoek zou zitten.

De **voorzitter**:

En dat is in gewonemensentaal?

De heer **Veldhuizen**:

Stel dat er wordt beschreven hoe je kan frauderen met toeslagen, je dat in de openbaarheid brengt maar dat gat nog niet is gedicht, dan zou je het heel aantrekkelijk maken om van die gelegenheid gebruik te maken.

De **voorzitter**:

Oké.

De heer **Veldhuizen**:

Uiteindelijk denk ik, als ik terugkijk op dat rapport, dat die vrees onterecht was. Toch is ervoor gekozen om dat rapport niet naar buiten te brengen.

De **voorzitter**:

Waarom was dat achteraf volgens u onterecht?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk niet dat er iets omschreven staat wat eh ... Ik denk dat sommigen misschien vooraf de verwachting hadden dat dit misschien wel een heel vernieuwend rapport zou worden met allerlei nieuwe inzichten, maar ik vond wat het rapport uiteindelijk bracht, niet heel verrassend.

De **voorzitter**:

Ja, want hoewel de ambtelijke werkgroep de opdracht had om onderzoek te doen naar de gevoeligheid voor misbruik en oneigenlijk gebruik en naar de foutgevoeligheid van het toeslagenstelsel, wordt in het eindrapport geen aandacht besteed aan de foutgevoeligheid van het stelsel. Waarom bevat het eindrapport geen analyse van de foutgevoeligheid van het toeslagenstelsel?

De heer **Veldhuizen**:

Dat is een hele goede vraag. Ik zat in voorbereiding hierop de taakopdracht nog even te bekijken. Daarin wordt wel gerefereerd aan foutgevoeligheid.

Vervolgens wordt er gevraagd om een variant op te leveren. Daarbij wordt vooral gekeken naar misbruik en oneigenlijk gebruik. Mij staat bij dat hier in de werkgroep eigenlijk geen discussie over was. Ik denk dat dat komt doordat het eigenlijk voortbouwde op het eerdere ibo vereenvoudiging toeslagen uit 2009. Dat ging met name in op de foutgevoeligheid van het stelsel, vooral op de mogelijke risico's voor misbruik en oneigenlijk gebruik. Het ibo gooide niet alles wat er gebeurde bij toeslagen op de noemer van misbruik en oneigenlijk gebruik. Dat niet. Het ging eigenlijk alleen heel specifiek op deze onderdelen in. Dat er ook heel veel dingen met toeslagen gebeurden omdat mensen gewoon fouten maken en dat dat niet heel gek is met dit toeslagenstelsel, daar ging dat hele onderzoek eigenlijk niet op in.

De **voorzitter**:

Dus u zegt dat er in 2009 wel een duidelijk onderscheid was tussen mensen die fouten maken ...

De heer **Veldhuizen**:

Geeneens onderscheid. Daarin ging het eigenlijk alleen over de foutgevoeligheid en niet over de fraudegevoeligheid.

De **voorzitter**:

Ah. Dan zijn we hoeveel jaar verder? Drie jaar verder.

De heer **Veldhuizen**:

Het onderzoek was in 2011. Het werd in 2012 opgeleverd, maar in 2011 was het onderzoek.

De **voorzitter**:

Ja, dan zijn we ongeveer drie jaar verder. Dan gaat het niet meer alleen over de fouten of de gevoeligheid voor burgers, de kwetsbaarheden erin, maar dan gaat het over oneigenlijk gebruik en fouten die dan eigenlijk gewoon bij elkaar worden gestopt. Of hoe moet ik dat formuleren?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk dat in het onderzoek op zich wel netjes wordt omschreven wat identiteitsfraude en systeemfraude zijn. Er waren ook vormen van oneigenlijk gebruik door mensen die bijvoorbeeld ieder jaar de huurtoeslag aanvroegen terwijl ze daar eigenlijk geen recht op hadden, en die om de terugbetaling te kunnen financieren het jaar daarop weer huurtoeslag aanvroegen. Dat was een vorm van oneigenlijk gebruik. Dat werd wel beschreven en benoemd als een duidelijk geval van fraude. Dat is als je

---

gebruikmaakt van iemand anders identiteit om een toeslag aan te vragen. Dat laatste is oneigenlijk gebruik van de huurtoeslag. Maar er zijn ook terugvorderingen door foutgevoeligheid. U vraagt misschien: is het niet gek dat daar niet wat nader over in het rapport werd geschreven? Ja, eigenlijk wel.

De **voorzitter**:

Maar was het een andere tijd? Was er een andere politieke ... Er moet toch ergens een grondslag zijn geweest om daar geen aandacht aan te besteden, terwijl daar twee, drie jaar daarvoor nog wel aandacht voor was? Wat is er dan veranderd?

De heer **Veldhuizen**:

Het bouwde vooral voort op het eerdere ibo. Dat ging vooral over foutgevoeligheid. De taakopdracht was ook om te kijken naar foutgevoeligheid, maar het rapport focuste vooral op het misbruik en oneigenlijk gebruik. Het staat mij niet bij dat hier in de werkgroep heel veel discussie over was. De werkgroep heeft dus niet gezegd: we moeten vooral ook de foutgevoeligheid toevoegen. Het is al even geleden om eerlijk te zijn, maar het staat mij niet bij dat hier discussie over was.

De **voorzitter**:

Is er dan iemand die dat bewaakt? Je krijgt van het kabinet de opdracht om dat te gaan doen, er wordt een opdracht geformuleerd, er komt een knip om een onafhankelijk onderzoek te doen en dan besluiten jullie om daar geen aandacht meer aan te besteden.

De heer **Veldhuizen**:

Maar uiteindelijk is het ...

De **voorzitter**:

U legde net uit dat de politiek geen invloed mag hebben.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Dus dan is er ergens besloten om daar dan geen aandacht aan te besteden.

De heer **Veldhuizen**:

Ja, u vraagt mij eh ... Ja. Als ik nu terugkijk op dat rapport, dan vind ik het

---

heel gek dat er in de taakopdracht iets staat over foutgevoeligheid maar in het eindrapport niet. Tegelijkertijd was ik toen cosecretaris; mijn rol was ook niet zo groot. Tenminste, die was misschien heel groot, want ik kreeg het rapport, maar degene die toetste of het voldeed aan de taakopdracht en of het rapport goed genoeg was, was uiteindelijk de werkgroep. Die zijn hier mee akkoord gegaan.

De **voorzitter**:

Dat zijn dan weer andere mensen.

De heer **Veldhuizen**:

Dat zijn de mensen ... Misschien moet ik nog even uitleggen hoe een ibo in elkaar zit.

De **voorzitter**:

Graag.

De heer **Veldhuizen**:

Je hebt een secretariaat. Dat zou je kunnen zien als ... Dat staat in dienst van de voorzitter en de werkgroep. De onafhankelijke voorzitter zit in ieder geval de vergaderingen voor en zorgt er ook voor dat er een rapport aan het einde komt. De werkgroep bepaalt in principe wat er in het rapport komt. Als secretariaat moet je dat opschrijven en analyses plegen. Uiteindelijk zegt de werkgroep: dit rapport vinden wij goed genoeg; het mag door.

De **voorzitter**:

Word je als cosecretaris overal bij betrokken of zijn er ook weer aparte discussies?

De heer **Veldhuizen**:

Nee, als secretariaat ben je daarbij betrokken.

De **voorzitter**:

Weet u of er binnen de werkgroep nog aandacht is geweest voor burgers die de regeling niet goed begrepen en daardoor fouten maakten? We hebben het er net al een beetje over gehad.

De heer **Veldhuizen**:

Volgens mij niet. Niet in mijn beleving, nee.

De voorzitter:

In februari 2012 wordt het eindrapport van het non-ibo misbruik en oneigenlijk gebruik toeslagen afgerond. De werkgroep concludeert dat het toeslagenstelsel een aantal kwetsbaarheden kent, dat het deels vatbaar is voor oneigenlijk gebruik en dat er signalen zijn van misbruik. Verder stelt de werkgroep dat het toeslagenstelsel beleidsmatig kan worden gewijzigd en dat er maatregelen mogelijk zijn om de handhaving te verscherpen. Weet u nog wat de top van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vond van de conclusies en de aanbevelingen van het non-ibo?

De heer Veldhuizen:

Dat staat mij niet heel erg bij. Ik weet niet of dit überhaupt echt besproken is. Volgens mij is het wel in een ambtelijke vierhoek terechtgekomen, maar ook dit was weer in een demissionaire periode. Op dat moment is daar eigenlijk geen opvolging aan gegeven. In het advies van het ibo kan je onderscheid maken tussen de korte en lange termijn. Korte termijn is een aantal maatregelen op het terrein van Financiën. In mijn beleving had SZW daar geen hele grote opvattingen over. Dat ging over rente rekenen na de definitieve toekenning en boetes intensiveren. Volgens mij had SZW daar geen hele sterke gevoelens bij. Er stonden twee maatregelen in waar SZW op korte termijn wat minder voorstander van was. Dat was het normeren van de uurprijs in de kinderopvang en de servicekosten in de huurtoeslag. En er stond ook nog een aantal langetermijnonderwerpen in het non-ibo, bijvoorbeeld ook weer directe financiering van de kinderopvang: als je wilt dat er niet wordt gefraudeerd met de kinderopvangtoeslag, haal dan de ouder uit het hele proces en financier gewoon de kinderopvanginstellingen.

De voorzitter:

Uiteindelijk wordt er dus ook een brief gestuurd naar de Kamer.

De heer Veldhuizen:

Ja.

De voorzitter:

Daarin wordt niet verwezen naar dat rapport, dus de Kamer wist niet dat dat bestond.

De heer Veldhuizen:

Nou nee, dat klopt niet helemaal. In die brief staat wel: ik heb onderzoek laten doen. Alleen is er niemand in de Kamer geweest die zei: o, interessant,

---

een onderzoek; laat dat onderzoek eens zien. Het was misschien een iets andere tijd. Dat zou tegenwoordig niet meer gebeuren, maar in die periode ...

De **voorzitter**:

Ja, maar er zit wel een verschil tussen het opschrijven als: we hebben een non-ibo; dat noemen we een onderzoek ...

De heer **Veldhuizen**:

Zeker. Nee, dat klopt. Dat klopt inderdaad.

De **voorzitter**:

Daarin worden die maatregelen dan beknopt samengevat. In die brief stonden alleen de maatregelen die vielen onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van Financiën. Alle andere opties, die andere beleidsdepartementen betroffen, stonden er niet in. Weet u waarom dat was?

De heer **Veldhuizen**:

Ik was cosecretaris, dus ik heb dat rapport opgeleverd en daarna was mijn rol eigenlijk klaar. Ik kan me nog wel herinneren dat ik die brief zag, ergens in de zomer van 2012, denk ik. Toen dacht ik: hé, ze gaan toch nog iets met dat non-ibo doen. Maar zoals ik eerder al zei: ik kan me best voorstellen dat er bij SZW niet heel veel enthousiasme was voor de maatregelen die ook inkomenseffecten hadden, dus die de kinderopvangtoeslag raakten. Ik wil nog net niet zeggen "desinteresse", maar er was niet heel veel interesse voor die andere maatregelen, die meer op het terrein van de staatssecretaris van Financiën lagen. Wat ergens ook wel weer dubbel is, want – daar begonnen we het verhoor mee – de minister van SZW is wel medeondertekenaar van de hele Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, de Awir.

De **voorzitter**:

Uiteindelijk – volgens mij heeft mijn collega dit rapport niet bij zich – was het helemaal niet zo'n dik rapport. Er waren rapporten die ... Kijk, hij heeft het toch meegenomen. Het was niet zo'n dik rapport. Er stonden een hoop dingen in die eigenlijk in de jaren ervoor ook al waren gemeld, waaraan u in verschillende rollen een bijdrage had geleverd. Wat vond u eigenlijk van het rapport?

De heer **Veldhuizen**:

Ik vond het niet een heel vernieuwend rapport. Volgens mij is het in februari afgerond en in maart werd ik secretaris van de commissie-Van Dijkhuizen, dus het ging ook wel weer snel en soepel verder. Ik vond het leuk, want het

---

was mijn eerste secretariaatschap, dus in die zin heb ik er veel van geleerd, maar het rapport vond ik niet zo heel bijzonder.

De **voorzitter**:

Denkt u dat ministeries ook blij waren dat het eigenlijk niet per se een vernieuwend rapport was, omdat dat wellicht implicaties zou kunnen hebben voor heroverwegingen of bezuinigingen?

De heer **Veldhuizen**:

Ik heb in de afgelopen jaren in behoorlijk veel ibo's plaatsgenomen. Als ik gewoon even terugkijk naar dit non-ibo en het aantal varianten die waren ingebracht, dan zie ik dat het heel minimaal was, terwijl een vergelijkbaar ibo ... Nou, niet een vergelijkbaar ibo, maar in bijvoorbeeld het ibo klimaat zijn het aantal fiches en het aantal ideeën vanuit departementen echt overweldigend groot. Volgens mij geeft dat ook wel aan wat het enthousiasme was voor dit ibo, en dat het ergens ook wel weer prima was dat het niet heel veel heeft opgeleverd.

De **voorzitter**:

Ik geef het woord aan de heer Slootweg.

De heer **Slootweg**:

Meneer Veldhuizen, we hebben ondertussen zo'n zeven onderzoeksrapporten besproken, rapporten waarin de problemen van burgers aan de orde zijn, maar ook de problemen van de Dienst Toeslagen en de aanpak daarvan. Mag ik aan u vragen wat volgens u de drie hoofdlijnen zijn in deze rapporten? Want u geeft heel vaak aan over een rapport dat een vervolg was: zo nieuw was dat eigenlijk niet.

De heer **Veldhuizen**:

Nee. Ik denk dat het allerbelangrijkste punt van eigenlijk alle rapporten sinds 2009 – en er is niet heel veel vernieuwends gebeurd na 2009 – is dat het toeslagenstelsel een serieuze ontwerpfout heeft. De gedachte bij de invoering van toeslagen was: we hebben een voorlopige aangifte bij de inkomstenbelasting; als mensen geld krijgen van de Belastingdienst kunnen ze alvast wat krijgen gedurende het jaar en dan kijken we achteraf wel of dat klopt; zo niet, dan hebben we nog een correctie. Bij toeslagen is het dusdanig anders en zijn de bedragen dusdanig groot dat die veronderstelling dat het dan wel goed gaat, niet klopt. Dat is de ontwerpfout. Het inzicht daarin is verdiept in de loop der jaren.

In het ibo waar we het later over hebben gehad, wordt bijvoorbeeld ook nog een analyse gemaakt van schuldenproblematiek. Om eerlijk te zijn: dat kon iedereen op zich al wel nagaan. Want als je ziet dat de kinderopvangtoeslag in de jaren daarvoor tot enorm grote terugvorderingen leidt en dat die terugvorderingen ook heel groot zijn, dus dat heel veel huishoudens zo'n terugvordering hebben, dan kan eigenlijk iedereen wel bedenken dat dat leidt tot heel veel sociaal leed. Die ontwerpfout speelt niet alleen bij de kinderopvangtoeslag, maar die speelt ook breder. Mensen moeten vooraf aangeven wat hun inkomen is, wat hun huur wordt, wat hun huishoudsituatie is en of die ook stabiel blijft. Ze moeten het doorgeven op het moment dat die wijzigt. Het besef dat dat niet voor iedereen haalbaar is of niet voor iedereen werkt, is er dus eigenlijk al vanaf 2009. En eigenlijk is in die rapporten daarna ... Want volgens mij hebben we nog geeneens alle rapporten doorgesproken, maar is dit nog maar een subselectie van alles wat er in de afgelopen jaren is gebeurd ...

De heer **Slootweg**:

Dit is dus slechts het topje van de ijsberg.

De heer **Veldhuizen**:

Er zijn nog meer rapporten geweest, zeker. Die zijn eigenlijk allemaal in de la beland, stuk voor stuk. Ik vind het ergens dus ook wel moeilijk te verteren ... Ook bij een formatie heb je toch iedere keer weer hoop. En iedere keer komt er weer niets uit. Het is toch iedere keer: nou, weet je wat, we laten de ambtenaren maar weer een keer uitzoeken wat de opties zijn; misschien dat men na de volgende formatie dan wel een besluit neemt. En iedere keer als we dichterbij zijn, dus bijvoorbeeld ... Op een gegeven moment was de zorgtoeslag op papier al afgeschaft. Dat was in 2012. Maar goed, daar is toch weer niet voor gekozen. Op een gegeven moment lag er een concreet wetsvoorstel om de kinderopvangtoeslag af te schaffen en naar directe financiering over te gaan. Daar is uiteindelijk niet toe besloten. Dat is natuurlijk het spel tussen heel veel verschillende politieke partijen en belangen. Ik snap dat allemaal wel, maar tegelijkertijd lees ik nu ook weer in alle verkiezingsprogramma's dat partijen het toeslagenstelsel willen aanpassen of afschaffen of wat dan ook. Dus de problematiek landt wel. Alle opties liggen ook al tien jaar of langer op tafel, maar er wordt niet toe besloten.

De heer **Slootweg**:

Nee. Ik weet niet of ik het echt goed beschrijf, maar ik bespeur wel een zekere frustratie.

De heer **Veldhuizen**:
Zeker.

De heer **Slootweg**:
Is dat uw persoonlijke frustratie of wordt die eigenlijk breed gedeeld?

De heer **Veldhuizen**:
Ik denk dat die wel breder wordt gedeeld, ja. Als ik het hier met collega's over heb, dan ... Ja. Als ik terugkijk naar het werk dat mijn collega's bij SZW hebben gestoken in het wetsvoorstel directe financiering, dat dan vervolgens ook in een la belandt, dan vind ik dat toch ... Dat is zeker frustrerend voor hen geweest.

De heer **Slootweg**:
Ja. Ik maak even een sprongetje. Het gaat nog even over dat non-ibo. Volgens mij is het een vraag die we nog niet hebben gesteld en die we wel heel vaak stellen: wat is er nou met die aanbevelingen in dat non-ibo gedaan?

De heer **Veldhuizen**:
Daarin stonden volgens mij zeven aanbevelingen voor de korte termijn. Daarvan zijn vijf maatregelen genomen die de staatssecretaris van Financiën zelf kon nemen. Het boetebeleid werd aangescherpt; wat op zich gek was, want voor die tijd werden er eigenlijk geen boetes uitgedeeld, dus waarom zou je het boetebeleid aanscherpen? Maar goed, die maatregel is genomen. Ik weet niet of dat in de praktijk ook heel vaak is toegepast, om eerlijk te zijn. Er zijn dus een paar kleine maatregelen genomen vanuit de gedachte: we doen iets aan fraude. Om eerlijk te zijn zou je iemand anders moeten vragen om te kijken of dat effect heeft gehad of dat de Dienst Toeslagen daar ook gebruik van heeft gemaakt.

De heer **Slootweg**:
Corrigeer me alstublieft, meneer Veldhuizen, maar is het dan zo dat op het moment dat er wat zaken worden overgenomen door de verschillende kabinetten en de verschillende parlementen, het dan vaak gaat om wat meer cosmetische veranderingen, terwijl het punt van de ontwerpfout eigenlijk nooit wordt aangepakt?

De heer **Veldhuizen**:
"Cosmetisch" is misschien iets te kort door de bocht. Ik denk dat we in de loop der jaren hier en daar wel een paar kleine verbeteringen hebben

---

toegepast, maar inderdaad, het zijn wel kleine verbeteringen. En de grote stelseldiscussie ... De vraag wordt iedere keer wel gesteld, maar het antwoord wordt nooit gegeven.

De heer **Slootweg**:

De ambtelijke werkgroepen en commissies waar u deel van uitmaakte, leverden hun eindrapportages op aan het kabinet en de Tweede Kamer. Het was vervolgens aan het kabinet om met de conclusies en aanbevelingen aan de slag te gaan. Welke meest in het oog springende aanbevelingen in deze zeven rapporten zijn volgens u toch opgevolgd? Het is iets meer dan cosmetisch, gaf u aan. Welke dingen die toch wel soelaas boden, zijn opgevolgd?

De heer **Veldhuizen**:

Volgens mij ... Uiteindelijk zijn er kleine verbeteringen doorgevoerd binnen het toeslagenstelsel, bijvoorbeeld om de marginale druk te verminderen. Er zijn wat kleine maatregelen in de huurtoeslag genomen. Ik denk dat er in het huishoudbegrip van toeslagen – dat is wat minder zichtbaar dan een stelseldiscussie – een paar hardheden zijn opgelost. Het zijn echt wel allemaal hele kleine aanpassingen, marginale verbeteringen, terwijl de serieuze ontwerpfout in het hele toeslagenstelsel eigenlijk nog steeds bestaat. Dus het is voor een huishouden nog steeds ...

Kijk, het toeslagenstelsel werkt gewoon voor 80% van de mensen, zeg maar. Als ik een keer een bedrag moet terugbetalen of als u een bedrag moet terugbetalen, dan is dat prima, dan kunnen we dat wel opvangen. Maar voor een deel van de mensen is het risico gewoon heel groot. Je merkt dus dat dat leidt tot problemen. Met verbeteringen in de uitvoering kun je natuurlijk wel iets opvangen, dus dan kan je de symptomen wat bestrijden. Je kan nog meer aan dienstverlening doen en bijvoorbeeld mensen er nog meer op attenderen dat ze hun wijzigingen bij de kinderopvangtoeslag moeten doorgeven. Maar goed, die terugbetalingsproblematiek blijft nog steeds bestaan. De onzekerheid die huishoudens in dit huidige toeslagenstelsel hebben, blijft bestaan. Dat is nog nooit aangepakt.

De heer **Slootweg**:

Nee. Misschien is het toch nog goed om 'm echt een beetje af te pellen. De ontwerpfout bevatte volgens mij, als ik het goed begrijp, een aantal aspecten. Het eerste aspect is dat je eigenlijk heel goed moet weten wat je inkomen is in de toekomst, want daar is het voorschot van afhankelijk. Het tweede is: als er dan toch iets wijzigt, kan dat gepaard gaan met grote

---

terugvorderingen. Mis ik dan nog iets als het gaat om het samenvatten van de ontwerpfout?

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Specifiek de huurtoeslag is gebaseerd op de huur die je betaalt, die kan wijzigen, en de kinderopvangtoeslag op de daadwerkelijke kosten voor kinderopvang. Als je je kind bijvoorbeeld van de kinderopvang af haalt, dan heb je geen recht op kinderopvangtoeslag. Maar goed, dat moet je dan wel tijdig doorgeven, want anders moet je dat achteraf terugbetalen. Het kan ook zo zijn dat je huishoudelijke situatie verandert. Soms denk je daar niet over na. Neem bijvoorbeeld een concreet voorbeeld van een van de hardheden die misschien niet opgelost is: je neemt je ouders even in huis om wat voor reden dan ook, en voor je het weet vorm je voor toeslagen op dat moment een huishouden samen met je ouders en moet hun inkomen ook meegenomen worden. Of je bent een werkende alleenstaande ouder – dan heb je ook recht op kinderopvangtoeslag – en neemt iemand in huis die niet werkt. Dan blijkt opeens dat je geen recht hebt op kinderopvangtoeslag, om wat voor reden dan ook. Of je bent ziek. Dan kan de gemeente eventueel een sociaal-medische indicatie afgeven, maar op een gegeven moment houdt het op en vervalt je recht op kinderopvang. Dat zijn allemaal wijzigingen waarbij je er wel besef van moet hebben dat je dat allemaal moet opgeven, dat op een gegeven moment je recht vervalt en dat je dat op tijd had moeten doorgeven.

De heer **Slootweg**:

Ik probeer het nog even wat samen te vatten. Het eerste is dus eigenlijk van tevoren weten wat je inkomen is. Het tweede noem ik dan toch maar even de foutgevoeligheid door veranderingen die er snel in sluipen. Ten derde gaat het om de terugvorderingen die daarmee gepaard gaan.

De heer **Veldhuizen**:

Ja.

De heer **Slootweg**:

Oké. Welke rol heeft de gedeelde verantwoordelijkheid tussen de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid en Binnenlandse Zaken, en de verantwoordelijkheid van de Dienst Toeslagen voor het toeslagenstelsel, hierbij gespeeld? Iedereen heeft een part: Sociale Zaken heeft de kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget, Volksgezondheid heeft de zorgtoeslag, Binnenlandse Zaken – het was volgens mij nog Volkshuisvesting toen u begon – heeft het woondeel en de Dienst Toeslagen

---

heeft een rol in de uitvoering. U gaf al aan: de staatssecretaris ondertekent het als eerste en de minister van Sociale Zaken als tweede. Wat is het gevolg ervan dat we dat zo verdeeld hebben in dit land?

De heer **Veldhuizen**:

Ik denk om eerlijk te zijn niet dat het heel erg helpt.

De heer **Slootweg**:

Dat lijkt me een eufemisme.

De heer **Veldhuizen**:

Ja. Ik denk dat vanuit SZW soms nog weleens de gedachte is: de uitvoeringsproblematiek is ook voor rekening van de staatssecretaris van Financiën. Die is uiteindelijk denk ik ook degene die in de Kamer staat en wordt opgeroepen door de Kamer om het te verdedigen als er iets fout is. Als de staatssecretaris iets wil veranderen in het toeslagenstelsel en bijvoorbeeld een hardheid wil oplossen, dan heeft ze daarvoor in dit geval geen geld op de eigen begroting staan. Dan moet ze dus eigenlijk met de pet rond bij SZW, BZK en VWS, van: joh, zouden jullie het oplossen van een hardheid in deze toeslag mee willen financieren? Je bent niet integraal verantwoordelijk voor je totale beleidsterrein. Dat helpt volgens mij niet in deze hele discussie. Dan heb je in dit geval bijvoorbeeld ook nog VWS, die denkt: allemaal prima, als er maar niemand aan de financieringssystematiek van de zorg komt. Doordat het zo versplinterd is, heb je ook allerlei deelbelangen. Het belang van goede dienstverlening vanuit het stelsel voor de burger is daardoor eigenlijk nergens belegd.

De heer **Slootweg**:

Ik denk dat ik het hier maar bij laat. De slotsom is: de versplintering helpt gewoon niet.

De heer **Veldhuizen**:

Zeker niet.

De heer **Slootweg**:

Dan geef ik het woord terug aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat we aan het einde zijn gekomen van dit verhoor. Ik wil u hartelijk danken namens de hele enquêtecommissie.

Sluiting 14.26 uur.
